

บทที่ 5

เมื่อมีและไม่มียมดลูก: กระบวนการตัดสินใจรับการตัดมดลูกและความหมายของมดลูก

มดลูกมิใช่เป็นเพียงอวัยวะเพื่อการเจริญพันธุ์ของผู้หญิงเท่านั้น แต่มดลูกนั้นยังมีความแนบเนื่องกับความเป็นหญิง ทั้งในด้านความเป็นอัตลักษณ์ทางเพศ การแสดงความสามารถเฉพาะของผู้หญิง และความเป็นหญิงที่สมบูรณ์ตามความคาดหวังของสังคม การตัดสินใจตัดมดลูกจึงมีความสำคัญ เนื่องจากหลังการตัดมดลูกออกผู้หญิงต้องดำรงชีวิตอยู่กับการไม่มีมดลูกตลอดชีวิต เมื่อไม่มีมดลูกผู้หญิงจึงรับรู้ถึงความสำคัญและความหมายของมดลูกเมื่อตนสูญเสียไปแล้วและไม่สามารถเรียกคืนมาได้ ในบทนี้เป็นการเสนอผลการศึกษาในสาระหลัก 2 ประการ คือ กระบวนการตัดสินใจรับการตัดมดลูก และความหมายของมดลูก ตามการรับรู้ของผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษา โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. กระบวนการตัดสินใจรับการตัดมดลูก

กระบวนการการตัดสินใจรับการตัดมดลูกของผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษา เริ่มต้นเมื่อผู้หญิงรับรู้ข้อมูลจากผู้รักษาว่าตนต้องรักษาด้วยการตัดมดลูกจากพยาธิสภาพที่มดลูกและ/หรือรังไข่ ซึ่งจากข้อมูลผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาทุกคนตัดมดลูกออกเนื่องจากมีพยาธิสภาพทั้ง 36 คน แต่ลักษณะพยาธิสภาพมีความแตกต่างกัน เช่น เนื้องอกที่มดลูกหรือรังไข่ เยื่ออุโพรงมดลูกเจริญผิดที่ มะเร็งที่มดลูกหรือรังไข่ เป็นต้น แต่ผู้หญิงแต่ละคนมีทั้งที่ปรากฏและไม่ปรากฏอาการและอาการแสดงมาก่อน บางคนมีอาการที่รุนแรงต้องทนทุกข์ทรมานมานาน บางคนมีอาการเล็กน้อยและบางคนไม่มีอาการผิดปกติเลยมาพบพยาธิสภาพเมื่อตรวจร่างกายประจำปี บางคนมารู้ว่าตัดมดลูกภายหลังได้รับการผ่าตัดออกไปแล้วจากคำบอกเล่าของแพทย์ผู้ทำผ่าตัด เนื่องจากพยาธิสภาพบ่งบอกถึงอันตรายต่อชีวิต เมื่อปล่อยไว้อาจจะกลายเป็นมะเร็งภายหลังหรือกลัวโรครุกรานต้องกลับมาผ่าตัดซ้ำ ตามความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่แพทย์แนะนำในการรักษา และความรู้ทางวิทยาศาสตร์นี้มีอำนาจต่อการตัดสินใจของผู้หญิง

ผู้หญิงแต่ละคนมีการตอบสนองต่อข้อมูลที่ได้รับแตกต่างกันไปตามการรับรู้ต่อสภาวะอาการและอาการแสดงที่ปรากฏ และระยะเวลาที่ผู้หญิงรับรู้ถึงการถูกคุมคามต่อชีวิตและสุขภาพจากพยาธิสภาพนั้น และด้วยมดลูกมีความแนบเนื่องกับชีวิตของผู้หญิง ทั้งบทบาทหน้าที่ การแบ่งงานระหว่างหญิงชาย ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชาย รวมทั้งความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

ระหว่างผู้ให้การดูแลกับผู้รับการดูแลสุขภาพที่ไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการเข้าถึง ทรัพยากรและแหล่งบริการสุขภาพของผู้หญิงแต่ละคน ที่นำไปสู่ยอมรับกับการตัดมดลูก กระบวนการตัดสินใจของผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาตามประสบการณ์ของผู้หญิงหลังรับรู้ว่าต้องรักษา ด้วยการตัดมดลูก ได้ข้อค้นพบสาระสำคัญ 3 ประเด็น คือ 1) จากปฏิเสฐสู่การยอมรับการตัดมดลูก 2) ต้องแน่ใจถึงจะยอมรับการตัดมดลูก 3) จำยอม จำนวนต่อการตัดมดลูก ดังนี้

1.1 จากปฏิเสฐสู่การยอมรับการตัดมดลูก

เมื่อผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษารับรู้ว่าตนต้องผ่าตัดมดลูกเพื่อรักษาพยาธิสภาพ จากคำบอกเล่าของผู้ให้การรักษา ผู้หญิงหลายคนปฏิเสธมีทั้งคนที่ไม่เคยมีอาการผิดปกติมาก่อนและผู้ที่มีอาการผิดปกติ โดยผู้ที่ไม่เคยปรากฏอาการผิดปกติมาก่อนทุกคนจะปฏิเสธและไม่ยอมรับในเบื้องต้น บางคนกลัวการผ่าตัด ส่วนในคนที่มีอาการผิดปกติมาก่อนบางคน ถึงแม้จะไม่ปฏิเสธอย่างชัดเจนแต่จะมีอาการสองจิตสองใจ ลังเลกับการที่จะต้องสูญเสียมดลูก นั้นหมายถึง ความเป็นหญิงที่สมบูรณ์ของเธอจะสูญเสียไปด้วย ที่ผู้หญิงรู้สึกเหมือนไร้ความสามารถ หรือมีความบกพร่องในหน้าที่ภรรยา ด้วยความต้องการมีบุตรเพิ่ม ในคนที่มีบุตรยังไปเพียงพอ ความต้องการเป็นแม่ในคนที่ไม่เคยมีบุตร บางคนกลัวว่าการไม่มีมดลูกจะทำให้เกิดความแตกแยกของชีวิตคู่ในอนาคต ที่เชื่อมโยงไปสู่ความมั่นคงทางทรัพย์สินที่ผู้หญิงบางคนต้องพึ่งพิงจากสามี ดังนั้นผู้หญิงที่มีคู่ครองอยู่ด้วยกันและผู้หญิงโสดที่อายุน้อย จะให้ความหมายและความสำคัญกับมดลูกมากกว่าผู้หญิงที่มีบุตรเพียงพอแล้ว ผู้หญิงจำนวนหนึ่งจึงไม่ยอมรับและพยายามทนที่จะอยู่กับ โรคที่เป็น ที่ต้องการรักษาความเป็นหญิงที่สมบูรณ์ไว้ให้ยาวนานที่สุด จนกระทั่งอาการรุนแรงมากที่ผู้หญิงบางคนอาจรุนแรงถึงขั้นคุกคามต่อชีวิต จึงตัดสินใจรับการรักษาด้วยการตัดมดลูก ซึ่งสามารถแยกแยะเป็นขั้นตอน 3 ขั้นตอนดังนี้

1.1.1 ปฏิเสฐ ไม่เชื่อ ขอทำใจ

การรับรู้เรื่องการเจ็บป่วย ยังเป็นพยาธิสภาพที่ร้ายแรง ถึงขั้นผ่าตัดต้องนอนโรงพยาบาล ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาส่วนใหญ่รู้สึกยอมรับได้ยากและปฏิเสธในเบื้องต้น โดยเฉพาะผู้หญิงที่แข็งแรงไม่เคยมีอาการมาก่อนจะปฏิเสธ ไม่ยอมรับสิ่งที่รับรู้ ส่วนผู้หญิงที่มีพยาธิสภาพมาก่อน ดูเหมือนจะยอมรับ แต่ผู้หญิงกลุ่มนี้จะต้องขอทำใจ นอกจากนี้การผ่าตัดนั้นหมายถึงการกระทบต่อบทบาทหน้าที่ของผู้หญิง ที่ต้องละจากภาระ หน้าที่ การหยุดงาน ซึ่งการยอมรับการตัดมดลูกผู้หญิงต้องขอใช้เวลาในการจัดการภาระหน้าที่ และบางคนต้องทำใจเพื่อการยอมรับ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของ ทูเรียน หญิงมุสลิมที่ไม่มีอาการมาก่อน ส่วนลดาวัลย์ มีอาการมาก่อน โดยเล่าว่าเมื่อตนรู้ว่าต้องผ่าตัดในตอนแรกปฏิเสธไม่ไปพบแพทย์อีกเลย จนกระทั่งมีอาการรุนแรง จึง

กลับไปพบแพทย์เพื่อรับการรักษา และราตรี ขณะที่รับรู้ว่าจะต้องตัดมดลูกออก ในวัย 24 ปี ขณะนั้นยังเป็นโสด รู้สึกไม่เชื่อ คิดว่าที่ตัดมดลูกไม่ใช่เรื่องจริง ดังนี้

“พอหมอบอกว่ามีก้อน ... ที่แรกตกใจ คิดเลยเป็นไปได้ไง เราดีๆ อยู่แท้ๆ... กลับมาบ้านไม่บอกใครอยู่เป็นเดือนๆ พอดีใจหมอบอก (อนามัย) ก็ถามบอกเราไปตัดเถอะ... มันลึงเล...” (ทุเรียนวัย 57 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI03010613)

“ตอนแรกก็ไม่มีอาการอะไร ต่อมาท้องมันขึ้น (ใหญ่) ก็สงสัยว่าท้อง แต่เรารู้ว่าไม่ใช่ พอหมอดำ หมอว่ามีก้อนที่ด้านหลังมดลูก มันโตเหมือนคนท้องสามเดือน หมอว่าต้องผ่าตัดเอาก้อนออก ... พอรู้ตอนนั้นมันบอกไม่ถูก ไม่อยากผ่าตัด มันทำใจไม่ได้ ... ก็ไม่ไปหาหมออีกเป็นเดือนๆ เลย” (ลดาวัลย์ วัย 34 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกหนึ่งข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI24031123)

“... ถามหมอตรงๆ ให้บอก ไม่งั้นไม่รักษา หมอบอก (เป็นมะเร็ง ต้องตัดมดลูก) มันทำใจยากนะ ... น้ำตาร่วงกลับมาอนร้องให้ คิดนะ ไม่จริงมั้ง คงไม่ใช่หรอกน่า มันเป็นไปได้ไงกัน พ่อกับแม่ก็มาลอบ ดูแลรักเรามาก ตอนนั้นมีแฟน แฟนก็มาดูแลดี แฟนก็รู้...” (ราตรี วัย 39 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากมะเร็งระยะแรกที่รังไข่ IDKI34020924)

ขณะที่ผู้หญิงตัดมดลูกที่เข้าร่วมศึกษาที่มีอาการและอาการแสดงที่ต้องทุกข์ทรมานมานาน ได้ข้อมูลจากเพื่อนว่าตัดแล้วหาย ได้จึงรู้สึกต้องการตัดมดลูกออก แต่เมื่อแพทย์แจ้งการตรวจและตัดสินใจรักษาด้วยการตัดมดลูก กลับรู้สึกลึงเล ขอทำใจ กับภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของลินจี่ ดังนี้

“... หมอบอกว่าจะผ่า ให้ไปนัดวันกับพยาบาล บอกตรงๆ ใจก็รู้สึกลึงเล จะผ่าเอามดลูกออกจริงๆ หรือ เอาเข้าจริงเราก็ลึงเลเหมือนกัน... แล้วอีกอย่าง งานเราด้วยและลูกอีก ใจก็ยัง ไม่อยากผ่า อยากรอให้อะไรมันเข้าที่ก่อน... เราจะไฉ่ไม่หวัง” (ลินจี่ วัย 42 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเยื่อบุโพรงมดลูกเจริญผิดที่ IDKI02030611)

1.1.2 พยายามอยู่กับโรคที่เป็น

ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาส่วนหนึ่งที่ปฏิเสธการตัดมดลูกบางคนจะทำตัวนี้เฉยเหมือนกับคนไม่ได้เจ็บป่วย ปฏิบัติตนตามปกติที่เคยเป็นมา เพราะคนยังมีมดลูก ไม่มีความแปลกแยกใดๆ และพยายามอยู่กับโรคที่เป็น ไม่มีการแสวงหาหนทางแก้ไขใด ในขณะที่บางคนแสวงหาข้อมูลเพื่อทำให้ตนแข็งแรง หรือหาสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจตามหลักศาสนา บางคนฟังฟังสิ่งเหนือธรรมชาติ เพื่อหวังความสบายใจ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของ ทูเรียน และ กลอยใจ ดังนี้

“ฉันล้างเลที่จะผ่าตัด อยู่บ้าน...ขอพรพระเจ้าทุกวัน” (ทูเรียนวัย 57 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI0302103)

“ไปตรวจสุขภาพ... หมอบอกต้องผ่าตัดมดลูกออกนะ...ไม่รับเลยกลับมาบ้าน คิดโมโหตัวเองว่าไปตรวจทำไม ก็อยู่ไปแบบปกติ ทำเลขๆซัก 3 เดือนได้” (น้ำตาล วัย 44 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKII2020724)

1.1.3 ทนจนถึงที่สุดจนอาการรุนแรงจึงตัดสินใจ

เมื่อทนอยู่กับโรคที่เป็น และพยายามปฏิเสธการผ่าตัดมาช่วงระยะเวลาหนึ่ง (สั้นที่สุดคือ 1 เดือน นานที่สุด คือ 1 ปี) และทนจนถึงที่สุด ในผู้หญิงบางคนไม่มีอาการจนปรากฏอาการ เช่น หน้าท้องโตจนเห็นได้ชัด มีเลือดประจำเดือนออกมาก จึงตัดสินใจตัดมดลูก เช่น พุดซ้อน ดังนี้

“...ตอนแรกไปตรวจภายใน ค่ะ เจริงนะ หมอว่ามีก้อนในมดลูก...โตเท่าผลมะนาวมีสองก้อน...เขาก็แนะนำให้ผ่าตัดมดลูกแบบที่เราอายุมาก และมีลูก 2 คนแล้ว ...ใจก็คิดว่าเราไม่คิดปกติอะไรนี้...ก็ไม่ผ่า มาทำงานปกติ ซักปีหนึ่งได้ เลือดมาเยอะมาก หน้าท้องโต ไม่มีแรง จึงกลับไปบอกหมอผ่า” (พุดซ้อน วัย 56 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI36020211)

บางคนมีอาการที่รุนแรงขึ้นจนผู้หญิงรู้สึกว่าจะเริ่มคุกคามต่อชีวิตจนไม่สามารถอดทนอยู่ได้จึงตัดสินใจตัดมดลูก เช่น วาสนา และ ลดาวัลย์ ดังตัวอย่างคำบอกเล่า ดังนี้

“ปวดท้องมากก็ทนมาเรื่อย ทำอะไรไม่ไหวเวลาปวด และเลือดก็มาเยอะ... ไปหาหมอก็ตรวจว่ามีก้อน บอกแนะว่าให้ผ่าตัด...ใจไม่ยอมผ่าเลย...อยู่มาๆ ทนไม่ได้แล้วตอนกลางคืนจะต้องตื่นมา มันก้มไม่ได้นะมันปวดท้องน้อย คือมือเท้านี้เหงื่อออกเต็มเลย ก็แย้ เขาก็ไปหาหมอที่แรกว่าจะปล่อยให้หายเองแต่ทนปวดไม่ได้แล้ว...ไปหาหมอบอกหมอ ผ่าก็ผ่า...” (วาสนา วัย 38 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกหนึ่งข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI27020205)

“...ไม่ยอมผ่าตัด (มดลูก) มันทำใจไม่ได้ ...ก็ไม่ไปหาหม่อีกเป็นเดือนๆ เลย พออยู่ๆ ไปมันหายใจไม่ออก ก็ตัดสินใจไป ทำใจนะ ก็กลัวตาย...” (ลดาวัลย์ วัย 34 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกหนึ่งข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI24031125)

1.2 ต้องแน่ใจถึงจะยอมรับการตัดมดลูก

ผู้ให้ข้อมูลหลักเมื่อรับรู้ถึงวิธีรักษาว่าต้องตัดมดลูก ผู้หญิงหลายคนไม่ได้ปฏิเสธ แต่ต้องการความแน่ใจ ว่าการตัดมดลูกเป็นวิธีการรักษาที่ดีที่สุดจริงถึงจะยอมรับการตัดมดลูกออก ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาหลายคนต้องการข้อมูลที่เพียงพอ โดยเฉพาะผู้หญิงที่มีการศึกษาสูง ขณะที่ผู้หญิงบางคน โดยเฉพาะผู้ที่มีการศึกษาไม่สูงจะยอมรับตั้งแต่แพทย์ผู้รักษาแจ้งครั้งแรก บางคนมีการรับรู้แสวงหาข้อมูลมาก่อนจนผู้หญิงคิดว่าเพียงพอจึงมีความแน่ใจและตัดสินใจรับได้ง่าย ขณะที่บางคนแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้รู้หลายคนทั้งแพทย์ พยาบาล และผู้หญิงที่มีประสบการณ์ตัดมดลูกมาก่อน และแสวงหาข้อมูลจากหลายแหล่งบริการ เพื่อหาทางเลือกอื่นๆ ให้กับตนเองที่จะได้ไม่ต้องตัดมดลูกหรือเก็บมดลูกไว้ให้ยาวนานที่สุด และบางคนใช้ทางเลือกอื่นก่อนจนหมดทางเลือกในการรักษาแล้ว จึงหันมาเตรียมกายและใจยอมรับการตัดมดลูก โดยอธิบายได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 แสวงหาข้อมูลทางสุขภาพอย่างเพียงพอ

การตัดสินใจตัดมดลูกของผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาหลายคนเกิดขึ้นภายหลังจากได้ข้อมูลที่เพียงพอ เมื่อผู้หญิงรับรู้ถึงพยาธิสภาพที่เกิดขึ้นกับมดลูกแล้วหลังจากที่ผู้หญิงรับรู้ข้อมูล และได้รับคำแนะนำจากผู้รู้ ผู้หญิงจะตัดสินใจตามผู้รู้ โดยเฉพาะแพทย์ที่เป็นผู้รักษา ที่ผู้หญิงให้ความเชื่อถือ และจะเชื่อในสิ่งที่แพทย์ให้คำแนะนำ นอกจากนี้ในผู้หญิงที่ยังไม่มั่นใจในคำแนะนำของผู้รักษา จะแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งอื่นๆ และจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรง เพื่อยืนยันข้อสงสัย มาใช้ประกอบการตัดสินใจของตน ดังตัวอย่างคำพูดของ สาลี และอรุณ ที่เล่าถึงการแสวงหาข้อมูลจากผู้รู้ หรือผู้ที่มีประสบการณ์มาก่อน และนำมาตัดสินใจอีกครั้ง ดังนี้

“ตอนนั้นป้าพอรู้ว่าเป็นมะเร็ง ใจมันหายนะ ตอนนั้นคิดเลยว่าไม่จริง หมอตรวจผิดมั้ง ไม่เชื่อหรอกโรงพยาบาลนี้ แบบว่าคิดว่าเครื่องมือเขาอาจจะไม่ดี ก็ไปตรวจอีกสองโรงพยาบาล จะได้แน่ใจ ผลก็เหมือนกัน สุดท้ายก็ไปศิริราช รักษาที่ศิริราช” (สาตี วัย 53 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกหนึ่งข้างจากจากมะเร็งระยะแรกที่มดลูก IDKI05030415)

“...ตรวจอยู่สองสามครั้ง อันตราชาว ก็รู้ว่าเป็นพังผืดหนาแล้ว... คนแถว ๆ บ้านเขาเคยผ่าตัดมดลูกก็ไปคุยให้เขาฟัง ไม่อายแล้ว มันเป็นมากแล้วรักษาไม่ไหว เลยไปคุยกับเขา เขาก็บอกว่าถ้าเป็นมาก พังผืดจะรักษา ยังไงมันก็ไม่หาย ตัด (มดลูก) มันถึงจะหาย... เลยกลับมาบอกหมอผ่าไปเลย” (อรุณ วัย 52 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเยื่อบุมดลูกเจริญผิดที่ IDKI04020217)

ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาบางคนไม่ยอมรับ ผลการวินิจฉัยและแผนการรักษาที่ต้องทำการผ่าตัดเอามดลูกออก และจะพยายามแสวงหาแหล่งบริการมากกว่าหนึ่งแห่ง เพื่อขึ้นชั้นผลการตรวจและแผนรักษา พยายามค้นหาวิธีการรักษาเพื่อให้ได้สิ่งที่ดีที่สุด โดยที่ไม่ต้องตัดมดลูก หรือรักษายจนหาย ผู้หญิงกลุ่มนี้จะเป็นผู้หญิงที่มีการศึกษาสูง หรือกลุ่มที่ยังมีบุตรไม่เพียงพอ อายุยังน้อย เมื่อทำการแสวงหาและรักษาที่ดีที่สุด ถ้าไม่ได้หรือได้ผลการรักษาที่เหมือนกัน สุดท้ายก็ยอมรับต่อการตัดมดลูก ตัวอย่างคำบอกเล่าของ มณฑา ที่ไปตรวจหลายแหล่งบริการสุขภาพจนหาข้อสรุปในการตัดสินใจเข้ารับการผ่าตัดมดลูกได้ ดังนี้

“พอรู้ว่ามีก้อนก็กลัว กลัวเป็นเนื้อร้าย ใจก็คิดว่าเราก็ไม่ได้แต่งงาน ทำไมเป็น ก็ไม่ค่อยเชื่อไปหาหมอที่จุฬาฯอีก ตอนแรกตรวจที่เซ็นหลุยส์ เขาวามีก้อน หมอบอกว่าถ้าจะดูว่าเป็นมะเร็งหรือไม่เป็น ก็ต้องเจาะเอาชิ้นเนื้อไปตรวจดู จะรักษายาก่อนก็ได้ ใจก็กลัวกลัวผ่าตัดก็กลัว กลัวเป็นมะเร็งก็กลัว อาการเราก็ไม่เป็นอะไรก็ปวดหน่วงๆช่วงเป็นเมน... อยู่มาไม่ถึงครึ่งปี ก็ปวดท้องหน่วงมากขึ้น เลือดประจำเดือนมามาก บอกไม่ถูกเลย มีเพื่อนเขาเป็นแล้ว เขาค่าที่ราม่า แนะนำหมอให้ ก็ไปตรวจที่ราม่า ก้อนโตขึ้นอีก... หมอเขาก็ว่าเราก็อายุเยอะแล้ว เพื่อนก็ว่าเอาไว้เดี๋ยวเป็นมากมันไม่ดีนะ เราก็หาหมอมามากหลายที่แล้ว ก็พูดเหมือนกัน ก็ว่าผ่าเอาออกดีกว่า ...ก็เลยบอกหมอผ่าก็ผ่า” (มณฑา วัย 64 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI32020731)

1.2.2

ใช้ทางเลือกอื่นจัดการกับปัญหาก่อนจนแน่ใจ

ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาทุกคนกล่าวตรงกันว่าไม่ต้องการตัดมดลูกทิ้งถ้า

ไม่จำเป็น ผู้หญิงบางคนจึงพยายามรักษามดลูกไว้ เมื่อแสวงหาข้อมูลที่มากพอผู้หญิงที่ไม่ต้องการมีลูกบางคนตัดสินใจรับการตัดมดลูกในขณะที่ผู้หญิงที่ต้องการมีลูก และพยายามทำทุกวิถีทางให้ตนมีลูก แต่ยังไม่สามารถมีได้จะขอรับการตัดมดลูกเมื่อใช้วิธีการรักษาแบบอื่นจนไม่มีทางเลือกจึงตัดสินใจรับการตัดมดลูก ดังเช่น เสาวรส และจำเรียง ที่ พยายามไปทำผสมเทียมเพื่อให้มีลูก แต่สุดท้ายต้องตัดมดลูกทิ้ง โดยที่ทั้งสองคนใช้ทางเลือกในการรักษาอื่นจนหมดทางเลือก จึงตัดสินใจรับการตัดมดลูก และส้มโอที่พยายามรักษาด้วยฮอร์โมน ก่อน ต่อมาใช้สมุนไพร ไม่ดีขึ้นในที่สุดจึงตัดสินใจรับการตัดมดลูก เช่น ดังตัวอย่างคำบอกเล่า เสาวรส และส้มโอ ดังนี้

“หมอนี่นี่ เขาแนะนำว่าไม่ควรเอาไว้ พี่ไปรักษาที่อื่น เขาบอกเลยว่าการผ่าตัด มันเรื่องใหญ่ทำไมหมอเจอบ๊อบจะต้องผ่าตัด พี่บอกไม่ทราบเพราะหมอแนะนำอย่างนั้น เขาบอกถ้ารักษาเขาไม่ผ่าตัดเขาจะให้ลองยาเพื่อมันจะฝ่อไปเองก่อน ขอฉีดยาซัก 3 เดือนพอไม่ได้ผล รักษาต่ออีก 5 เดือนมันก็ยังไม่ได้ผล... พี่ก็ตัดสินใจก็ไปตรวจหมอก่อน ... เลยตัดสินใจผ่า ... มีอาการแบบนี้ก็ไม่ควรจะหาหมอเดี๋ยวอาจจะรักษาหรืออาจจะ ไปดูอีกที่หนึ่ง (อีกแหล่งบริการ) ที่ว่าเก่ง เราต้องเอาใจให้แน่ใจก่อนนะถึงจะดี ... อย่างของพี่ มาเจอที่นี้หมอเขาก็บอกต้องผ่าตัดควรจะเอาออกนะ พี่ว่ามันเร็วไป” (เสาวรส วัย 49 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI07020412)

“มีอาการมาเรื่อยๆ (ปวดท้อง เลือดออกมาก) ... หมอที่รักษาแนะนำว่าตัดมดลูกจะหมดปัญหา... ตอนนั้นอายุแค่ 34 35 ก็ไม่อยากจะตัด ... หมอบอกถ้าไม่ตัดก็กินยาไปก่อนกินมาหลายเดือนก็ไม่ดี... มีคนบอกกินยาสมุนไพรก็หามากินก็ไม่ดี... ใช้หลายวิธีทุเลาบ้างแต่ไม่หายในที่สุดพี่ก็ตัดสินใจตัดก็ตัด” (ส้มโอ วัย 51 ปี ตัดมดลูกออกอย่างเดียวจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI22020302)

1.2.3

เตรียมกายเตรียมใจรับการตัดมดลูกว่าเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด

ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาหลายคน เมื่อแสวงหาข้อมูลอย่างเพียงพอ หรือบางคนได้ปฏิบัติการรักษาทางเลือกอื่นๆ แล้ว ไม่ได้ผล จึงพยายามเตรียมร่างกายและจิตใจที่จะเข้ารับการรักษา เช่น การปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา ได้แก่ ศาสนาพุทธใช้การทำบุญ นั่งสมาธิ

ศาสนาอิสลามจะสวดขอพรพระเจ้า และศาสนาคริสต์จะไปขออนุญาตพระเจ้าโดยผ่านบาตรหลวง ทำการตัดมดลูก การขอรับการตัดมดลูกจึงเป็นอันสมบูรณ์แบบ ดังคำบอกเล่า ดังนี้

“พอรักษาฝีคยาหลายเข็มก็ไม่ดีขึ้น ใจก็ท้อ คิดว่าต้องตัดมดลูกทิ้งแน่ ที่ก็สวดขอพรจากพระเจ้าให้ใจสบาย แล้วก็ตัดสินใจไปหาหมอเก่า...บอกตกลงใจแล้ว” (เสาวรส หญิงมุสลิมวัย 49 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI07030104)

“ที่ว่าผ่าเอาออกดีกว่า ...คนคริสต์จะตัดอะไรต้องขออนุญาตพระก่อน ก็ไปขอท่าน ท่านรับรู้เราก็ผ่าตัดได้...ก็เลยบอกหมอม่าก็ผ่า” (มณฑา หญิงคริสต์ วัย 64 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI3200311)

1.3 จำยอม จำนวนต่อการตัดมดลูก

ผู้หญิงตัดมดลูกที่เข้าร่วมศึกษาหลายคนเมื่อรับรู้ถึงความผิดปกติจากพยาธิสภาพที่ได้ข้อแนะนำจากผู้รักษาว่าต้องรักษาด้วยการตัดมดลูกออก ผู้หญิงจำนวนหนึ่งตัดสินใจรับการตัดมดลูกเมื่อรับรู้ เพราะเชื่อผู้ให้การรักษา บางคนกลัวเป็นมะเร็งและกลัวตาย กลัวโรครุกราม กลัวผ่าตัดซ้ำ บางคนยอมเพราะอายุมากและมีลูกพอแล้ว ผู้หญิงบางคนยินยอมตัดมดลูกเพราะเชื่อว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุด ในขณะที่ผู้หญิงอีกส่วนหนึ่งรับรู้พยาธิสภาพในช่วงเวลาสั้นๆ ที่ต้องตัดมดลูกที่ทำให้ต้องจำยอมหรือจำนนเข้ารับการผ่าตัดเพราะต้องการรักษาชีวิตของตนไว้ ในขณะที่บางคนจำนนกับเหตุการณ์เพราะมารู้จากแพทย์เมื่อตัดมดลูกออกไปแล้ว ภาวะจำยอม/จำนนต่อการตัดมดลูกออกจำแนกสาระย่อยได้ดังนี้

1.3.1 ขอมเสียอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต

ผู้หญิงตัดมดลูกที่เข้าร่วมศึกษาหลายคนยอมรับต่อภาวะที่ต้องตัดมดลูกแต่จะด้วยความเต็มใจหรือไม่ก็ตาม จากการเป็น โรคร้ายหรือมีภาวะที่เสี่ยงต่อชีวิต เพื่อการรักษาชีวิตให้ปลอดภัยและยืนยาวจึงจำเป็นต้องสละอวัยวะที่เป็นต้นเหตุของการเจ็บป่วย และกำจัดต้นเหตุของปัญหานั้นๆ ดังคำพูดของ พิภูล ที่เล่าถึงประสบการณ์การขอรับการตัดมดลูก เนื่องจากรกค้างเมื่อคลอดลูกคนที่สาม แล้วเกิดภาวะตกเลือด ทำให้ผู้รักษาวางแผนการรักษาด้วยการตัดมดลูกทิ้งซึ่งในขณะนั้นอายุเพียง 29 ปี ดังนี้

“หมอให้ยาสลบ ก็ล้วง (รก) แล้วปรากฏว่าไม่ออกคุณหมอบอกว่าฝักขาตมมาก รกมันก็ยั้งค้าง อยู่หมอก็เลยให้เลือด เพื่อทำผ่าตัดมดลูก ... พยาบาลเขาเดินสวนมาบอกว่า ซีดเป็นไข้ด้มเลย

เราก็อใจเสีย ใจคอไม่ดี ตอนนั้นให้เลือดอยู่...จนกระทั่งผ่าตัดเสร็จ... เสียเลือดเป็นพันซีซีเลย... ก็รับรู้เพราะว่าเรารู้ว่าถ้าไม่ตัดเราก็คายแน่ ก็ยินยอมให้ตัดเอาชีวิตไว้ก่อน...” (พิกุล วัย 67 ปี ตัดมดลูกออกอย่างเดียว จากภาวะรกค้าง IDKI30010112)

ราตรี หญิงสาวชาวคริสต์ อายุที่ตัดมดลูกขณะนั้นอายุเพียง 24 ปี ซึ่งยังไม่ได้แต่งงานตัดสินใจตัดมดลูกออกเพราะเป็นเนื้อร้ายในระยะเริ่มต้น แต่สามารถรักษาให้หายขาดได้ จึงยินยอมตัดมดลูกเพราะไม่อยากตาย และต้องการหายจากโรคที่เป็น ซึ่งถ้าเธอเลือกได้จะไม่ขอตัดมดลูก ถ้ามีวิธีการรักษาทางอื่น ดังนี้

“ไม่อยากตัดหรอก ใครบ้างจะอยากตัด ถ้าเกิดมันไม่เป็นโรคร้ายก็คงไม่ตัด แต่มันนานแล้วถ้าเกิดว่าเป็นแบบสมัยนี้ก็คงไม่ต้องตัดมัน แค่ฉายแสงอย่างเดียวน่าจะมีทางรักษาที่ดีกว่าโดยไม่ต้องตัด ถ้าไม่ตัดแล้วรักษาได้ก็คงไม่ตัด... แต่ตอนนั้นต้องยอม ก็เสียคยาอยู่ แต่ตัดออกไปโรคก็หายได้...” (ราตรี วัย 39 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากมะเร็งในระยะแรกที่มีมดลูก IDKI35020428)

1.3.2 มดลูกไม่ดีไม่ควรเอาไว้

คำบอกเล่าของผู้หญิงที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนตัดสินใจตัดมดลูกเนื่องจากรับรู้ถึงอาการผิดปกติ ว่ามดลูกไม่ดี มีอาการที่ต้องทนความเจ็บปวด ทนทุกข์ ทรมานมานาน และถ้าปล่อยไว้นานอาจจะกลายเป็นมะเร็งภายหลัง เมื่อมดลูกไม่ดีก็ไม่ควรเอาไว้ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของ ลิ่นจี หญิงคู่ วัย 42 ปี และกลอยใจ หญิงโสด วัย 48 ปีดังนี้

“...ไปตรวจภายใน ตรวจก็เจอเลย... เจอเนื้องอก บอกตั้งแต่เป็นแล้ว เขาก็เลยผ่าเลย ...หมอบอกว่าแปดชิ้นแล้ว หมอบอกตัดหะ เขาว่ายังงี้ แล้วเขาก็ว่าเอาไว้เดี๋ยวกลาย (เป็นมะเร็ง)... เราก็อยอมแล้ว...มดลูกมันไม่ดีแล้วนี่...” (ลิ่นจี วัย 42 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเยื่ออุโพรงมดลูกเจริญผิดที่ IDKI02020207)

“... หมอเขาว่าเขาต้องรู้มากกว่าเรา ต้องเชื่อหมอมหมอว่ามดลูกโต โตขึ้น กว่าเก่า เมนกัมาเยอะ... หมอบอกมดลูกโต มีก้อน เดี่ยวอาจจะกลายเป็นมะเร็ง ถ้าไม่ดีจะเอาไว้ทำไมเอามันออกไปซะดีกว่าใช้ไหมหละ...” (กลอยใจ วัย 48 ปี ตัดมดลูกออกอย่างเดียวจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI14020514)

1.3.3 กลัวเป็นมะเร็งเท่ากับกลัวตาย

ผู้หญิงตัดมดลูกที่เข้าร่วมศึกษาทุกคน กลัวการเป็นมะเร็ง ซึ่งภาพของคำว่า “มะเร็ง” เป็นวาทกรรมทางสุขภาพที่ให้ความหมายมากกว่า โรค แต่เป็นความเจ็บป่วยที่รักษาไม่ได้ที่มีความหมายลึกซึ้งไปถึง “ความตาย” ที่ผู้หญิงรับรู้และให้ภาพว่าหนีไม่พ้นความตาย ผู้ให้ข้อมูลทุกคนจึงกลัวการเป็นมะเร็งอย่างที่สุด และด้วยประสบการณ์ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาหลายคนรับรู้จากคนใกล้ชิดหรือรู้จักมีการตายด้วยโรคมะเร็งสูง โดยเฉพาะมะเร็งปากมดลูก รังไข่ และเต้านม จึงทำให้ผู้หญิงกลัว และหาทางหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญกับมะเร็ง บางคนใช้วิธีการหลีกเลี่ยงไม่ไปตรวจเพื่อไม่ต้องการรับรู้ บางคนตรวจพบเพียงข้อสงสัย หรือมีความเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งในอนาคต ก็จะตัดสินใจตัดมดลูกออกได้ง่าย ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของทุเรียน และแอปเปิล ดังนี้

“หมอม่ามีก้อน ทีแรกก็ลึกลับ เหมือนกัน ... ลึกลับไม่เชิง กลัวจะเป็นมะเร็งมากกว่า เห็นเขาเป็นมะเร็งกันแยะ ก็กลัว... เมียคนที่สองของแฟนก็เป็นมะเร็งที่มดลูก ...กลัว เดี่ยวเป็นมะเร็งยิ่งแยะ...เลยยอมตัด” (ทุเรียนวัย 57 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI03010613)

“พอมอบอกว่ามีก้อนในท้องที่มดลูก เป็นเนื้องอก... ยิ่งปล่อยไว้อาจกลายเป็นมะเร็งได้ ฉันกลัวตาย...เลยบอกตัดก็ตัด” (แอปเปิล หญิงโสด วัย 46 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI20020512)

1.3.4 เชื่อและตัดสินใจตามผู้ให้การรักษา

การตัดมดลูกเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดในการรักษาที่ผู้ให้การรักษาตัดสินใจแล้วบนพื้นฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ และการผ่าตัดมดลูกออกเป็นวิธีที่ดีที่สุดด้วยวาทกรรม “หายจาก โรค” ทางเลือกในการรักษานั้นแพทย์ผู้รักษาเป็นผู้ที่เลือกวิธีที่ดีที่สุดและตัดสินใจเบื้องต้นก่อนให้ข้อมูลกับผู้หญิง ผู้หญิงหลายคนเชื่อถึงจึงยอมรับการตัดมดลูกด้วยต้องการ “หายจาก โรค” และ “ปลอดภัย” และผู้หญิงมีโอกาสรับรู้วิธีการรักษาอื่นๆ ทางเลือกอื่นน้อย ด้วยข้อจำกัดด้วยเวลาของผู้ให้การรักษา ดังนั้นการตัดสินใจอยู่ที่ “ยินยอมให้ตัดหรือไม่ยินยอมให้ตัดมดลูก” จึงเสมือนว่า อำนาจการตัดสินใจตัดมดลูกจึงอยู่ที่ผู้ให้การรักษา ที่ผู้หญิงยอมรับ ดังนี้

“หมอเขาก็แนะนำว่าไป ตัดทิ้งซะจะได้ปลอดภัย เขาพูดเลยเชื่อเขาหมอกับพยาบาลพูดก็เลยเชื่อ ... เลยตัดสินใจผ่า เห็นว่าเขาเป็นหมอใหญ่คงเห็นจริง เขาถึงชักชวนเขาถึงได้ดันให้เรา

ตัด... เราก็เชื่อหมอ เราไว้ใจ เขาต้องตรวจเราละเอียดแล้ว เขาต้องรู้อย่างดีแล้ว” (ทุเรียน วัย 57 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI03020229)

“... หมอว่า ป้ำชืดมานานนะ เลือดออกมาก แล้วก็ถามป้าอายุเท่าไร ก็บอก 48 เขาก็ว่าตัดมดลูก ออกเอาใหม่จะได้หาย เลยตัดสินใจตามที่หมอบอกว่าดี ...หมอบอกว่า...เหมือนเราอายุมาก แล้วเอาไว้ก็คือไม่มีผลอะไรคือตัดไปก็เหมือนหมดกังวล ไปเลยไม่ต้องกลัวเป็นนู่นเป็นนี่ เพราะอายุเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งปากมดลูก... ก็ว่าตามหมอ” (ลูกจัน วัย 50 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI15020330)

ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาบางคนรับรู้เรื่องการตัดมดลูกจากผลของการตรวจสุขภาพโดยเฉพาะผู้ที่มิสุขภาพแข็งแรง และไม่มีอาการแสดงหรืออาการเจ็บป่วยมาก่อน แต่ยอมรับการผ่าตัดเพราะเชื่อตามคำแนะนำของผู้ให้การรักษา ว่าถ้าเก็บไว้จะเสี่ยงต่อเป็นโรคมะเร็งได้ ดังตัวอย่างคำบอกเล่า ดังนี้

“...ไปตรวจสุขภาพ ก็เจอว่าเป็นซิสที่รังไข่ พอในช่วงนั้นงานยุ่งก็ไม่ได้ไป พอมาช่วงพักร้อนอีกปีหนึ่ง... หมอบอกว่ามันใหญ่ขึ้นมาก หกกับเจ็ดเซน... รู้แล้วใจไม่ดี หมอก็แนะนำว่าผ่าตัดดีกว่า ถ้าเกิดไหน ๆ ผ่าแล้วก็คือถ้าตัดออกหมดเลยจะมีปัญหาใหม่...ก็อันนี้ก็แล้วแต่หมอ ก็หมอแนะนำมาก็เชื่อหมอ” (มะลูลี วัย 38 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI33010101)

1.3.5 ช่วงเวลาที่ไม่เอื้อต่อผู้หญิงในการตัดสินใจ

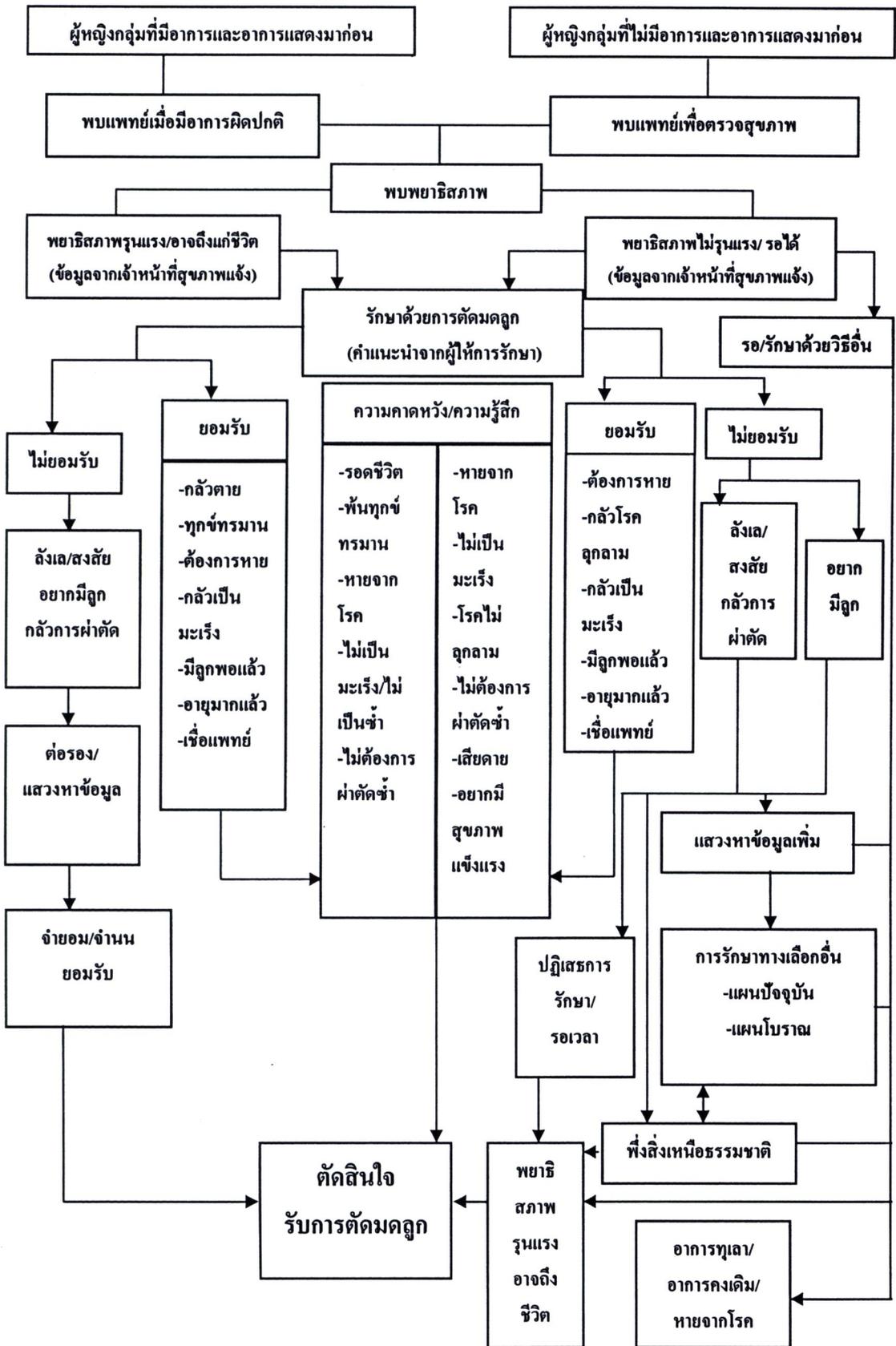
ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาบางคนการรับรู้ตั้งแต่ก่อนผ่าตัดถึงความผิดปกติ แต่ไม่ได้รับรู้ถึงการตัดมดลูกออก เมื่อมดลูกเป็นอวัยวะหนึ่งของร่างกายผู้หญิง เมื่อมีความผิดปกติ ประกอบกับการหมดภาระหน้าที่ในการผลิตลูก หรือเรียกได้ว่า “มีลูกเพียงพอแล้ว” ความสำคัญของมดลูกจะน้อยลงผู้หญิงบางคนยอมได้ง่ายต่อการตัดสินใจในการตัดทิ้ง โดยเฉพาะผู้หญิงที่อายุมากพ้นวัยเจริญพันธุ์ ความรู้ทางชีววิทยาการแพทย์จึงชี้นำความคิดของคนให้มีการยอมรับต่อการตัดมดลูกได้ง่ายขึ้น โดยนำเหตุและผลของการรักษาชีวิตให้ยืนยาว การป้องกันมะเร็ง และยุติการผ่าตัดซ้ำเป็นครั้งที่สอง ซึ่งเป็นเหตุผลที่ผู้หญิงมีความรู้สึกที่ดีและต้องยอมรับโดยไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ และเหตุการณ์ในขณะที่ผ่าตัดที่ผู้รักษาไม่มีโอกาสสอบถามผู้หญิงทำให้ต้องตัดสินใจให้ในสิ่งที่ดี

ที่สุดในขณะที่ทำผ่าตัด ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่สะท้อนถึงความรู้สึกเสียคามมดลูก แต่ก็จำยอมรับ ดังนี้

“หมอตัดสินใจให้... ที่แรกที่จะผ่าเราคิดว่าจะผ่าก่อนเนื้องอกอย่างเดียว ที่ตกลงกัน... แต่ที่นี้หมอผ่าไปแล้วเขาเห็นว่ามันลามไปถึงที่มดลูก หมอก็เลยตัดสินใจ... พอตื่นฟื้นขึ้นมาหมอถึงจะมาบอกว่าตัดมดลูกออกแล้ว ถ้าเก็บไว้ก็ต้องมาผ่าอีก ... พอเรามารับรู้วามดลูกเราหาย รังไข่เราหายไปข้างหนึ่ง ... ใจเราก็ตกใจเลย อยากมีลูกอีก แต่มาคิดว่าถ้าต้องไปผ่าอีกรอบก็ไม่เอาเหมือนกัน” (ลดาวัลย์ วัย 34 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกข้างเดียวจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI24010330)

“...เป็นเนื้องอก ก้อนใหญ่ติดตรงมดลูก แต่หมอไม่แน่ใจว่ามดลูกจะต้องตัดไหม แต่พอผ่าแล้ว เขาบอกว่าต้องตัดมดลูกออกด้วยเพราะว่าไม่แน่ใจว่าเป็นเนื้อร้ายหรือเนื้อดีเขาบอกตัดไปดีกว่า ถ้าเกิดมันเป็นเนื้อร้าย เดี่ยวเราจะต้องมาผ่าอีก ก็เลยตัด ... อันนี้หมอเขาถามแล้ว... มีลูกก็ค่อนข้างอยากมีลูกอีกไหม... ก็คิดว่าอยากมีอีกซักคน... ก็ดีถ้าเอาแต่ก้อนออกได้... ก็หมอตัดมดลูกไปแล้วจะทำไ้... หมอเลยตัดสินใจตัดมดลูกออกเพราะว่าเดี๋ยวถ้ามันเป็นเนื้อร้าย มันก็จะมีเชื้ออีก จะยุ่ง” (สายหยุด วัย 44 ปี ตัดมดลูกออกอย่างเดียวจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI28010325)

กระบวนการตัดสินใจของผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาสรุปเส้นทางที่นำสู่การตัดสินใจตัดมดลูกของผู้ให้ข้อมูลหลัก (ดังภาพที่ 9) โดยผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษากลุ่มที่มีอาการและอาการแสดงเกือบทั้งหมดตัดสินใจรับการตัดมดลูกโดยไม่ลังเล ด้วยเหตุผล คือ กลัวตาย มีความทุกข์ทรมาน ต้องการหายจากโรค กลัวเป็นมะเร็ง มีลูกพอแล้ว อายุมากแล้ว เชื่อตามแพทย์แนะนำ โดยคาดหวังว่า จะรอดชีวิต พันทุกข์ทรมาน หายจากโรค ไม่เป็นมะเร็ง/ไม่เป็นโรคเดิมซ้ำและที่สำคัญ ไม่ต้องการผ่าตัดซ้ำ ส่วนผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษากลุ่มที่ไม่มีอาการและอาการแสดงมาก่อนหลายคนลังเล ไม่แน่ใจ แต่ทุกคนยอมรับการตัดมดลูกด้วยเหตุผลที่ว่า ต้องการหายจากโรคที่เป็นกลัวโรครุกราม กลัวเป็นมะเร็ง มีลูกพอแล้ว และอายุมากแล้ว หลายคนเชื่อตามที่แพทย์แนะนำ โดยคาดหวังว่าตนจะหายจากโรค ไม่เป็นมะเร็ง โรคไม่ลุกลาม ไม่ต้องการผ่าตัดซ้ำเช่นกัน ซึ่งการตัดสินใจขึ้นอยู่กับความรู้ต่อความรุนแรงของพยาธิสภาพที่เป็นและข้อเสนอของแพทย์ต่อวิธีการรักษา ความต้องการมีบุตรเพิ่ม อายุ ระดับการศึกษา ความเชื่อเกี่ยวกับมดลูก และข้อมูลที่ได้รับอย่างเพียงพอ อันมีผลต่อการตัดสินใจตัดมดลูกออกของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ภาพที่ 9 เส้นทางที่นำไปสู่ตัดสินใจตัดมดลูกของผู้หญิงตัดมดลูกที่เข้าร่วมศึกษา

การตัดสินใจรับการตัดมดลูกของผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาที่เหมือนกัน คือ ความต้องการหายจากโรคและมีชีวิตรอด แต่ที่ต่างกันนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการมีบุตรเพิ่ม อายุ การมีคู่ ในผู้หญิงที่ยอมรับการตัดมดลูกตั้งแต่เริ่มแรกที่รู้ว่าต้องตัดมดลูกจะเป็นกลุ่มผู้หญิงที่พยาธิสภาพรุนแรงอาจถึงแก่ชีวิต รอไม่ได้ และเป็นผู้หญิงที่มีการศึกษาน้อย และยากจนมีรายได้ไม่มั่นคง ไม่มีสวัสดิการอื่นนอกจากได้รับสวัสดิการหลักประกันสุขภาพที่ถูกจัดให้ การตัดสินใจจึงมักมาจากผู้ให้การรักษาเสนอข้อมูลให้ผู้หญิงยอมรับตามแพทย์ผู้รักษาเป็นผู้กำหนด การตัดสินใจลักษณะนี้เป็นการตัดสินใจที่อิงอาศัยการตัดสินใจของผู้อื่นที่มีความรู้ มีอำนาจกำหนดรูปแบบการรักษาที่ผู้รักษาเสมือนมีอำนาจเหนือผู้หญิง โดยใช้ความรู้ทางการแพทย์กระทำต่อร่างกายผู้หญิง อันเป็นวิธีการใช้อำนาจของผู้ชายในการควบคุมผู้หญิง (Chirawatkul et al., 2002; พรทิพย์ เนติภารัตนกุล, 2550) โดยผู้ตัดสินใจเชื่อว่าข้อเสนอ ในการตัดสินใจเป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้หญิง การตัดสินใจเช่นนี้วางอยู่บนพื้นฐานที่เชื่อว่าการตัดมดลูกเป็นวิธีการที่ให้ผลประโยชน์สูงสุดกับผู้หญิงที่เป็นไปตามทฤษฎีการคาดหวังอรรถประโยชน์ (Expects Utility Theory) (Edwards, 1954; Pierce & Hicks, 2001) ถึงแม้ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาหลายคนมีความพึงพอใจต่อการรักษาที่ทำให้หายจากโรค แต่มีอีกหลายคนยังมีความรู้สึกถึงภัยถึงความเสี่ยง และกลัวไม่แข็งแรงทำงานหนักไม่ได้ และไม่แน่ใจถึงผลที่ตามมาหลังการไม่มีมดลูกก็ตาม

การตัดสินใจตัดมดลูกของผู้ให้ข้อมูลหลักไม่เพียงขึ้นอยู่กับความรู้ต่อพยาธิสภาพที่เป็นและข้อเสนอของแพทย์ต่อวิธีการรักษา แต่ยังมีสังคม วัฒนธรรม ที่หล่อหลอมความเป็นหญิงมาเป็นสิ่งกำหนดการตัดสินใจของผู้หญิงอีกด้วย ดังเช่นภายใต้ความต้องการมีชีวิตรอดจากการหายจากโรคนั้นผู้หญิงบางคนได้แฝงถึงความต้องการดำรงความเป็นแม่ที่สมบูรณ์ มีชีวิตเพื่อดูแลบุตร ปกป้องบุตรให้เจริญเติบโต นั้นหมายถึงการให้คุณค่าของความเป็นหญิง คือส่วนหนึ่งของชีวิตของผู้หญิง

ในขณะที่ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาบางคนมีความสับสน ไม่ยอมรับ ปฏิเสธการรักษา อยู่กับโรครอจนพยาธิสภาพรุนแรง จึงกลับมารักษาเพราะกลัวตาย ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้หญิงที่ พยาธิสภาพไม่รุนแรง รอได้ช่วงเวลาหนึ่งและเป็นผู้หญิงที่มีการศึกษาไม่สูง อายุ น้อย มีบุตรไม่เพียงพอ ส่วนผู้หญิงเกินครึ่ง โดยเฉพาะที่มีการศึกษาสูงจะแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้รู้แหล่งข้อมูลจากตัวบุคคล เช่น แพทย์ พยาบาล และผู้หญิงที่มีประสบการณ์มาก่อน และแสวงหาข้อมูลจากแหล่งบริการแหล่งอื่นมากกว่าหนึ่งแห่งเพื่อหาทางเลือกวิธีการรักษาที่ดีที่สุด เมื่อได้ข้อมูลอย่างเพียงพอหรือรับการรักษาด้วยวิธีอื่นแล้วไม่ได้ผล จึงตัดสินใจยอมรับการตัดมดลูก การตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลที่เพียงพอเช่นนี้สอดคล้องกับทฤษฎีกระบวนการให้ข้อมูลข่าวสาร (Information Processing Theory) ที่เชื่อว่าการได้รับข้อมูลที่มากพอจะช่วยให้การตัดสินใจมี

ประสิทธิภาพ (Edwards, 1954; Pierce & Hicks, 2001) และยอมรับสิ่งที่ตามมาได้ดีกว่าผู้หญิงที่ตัดสินใจภายใต้ข้อมูลที่ไม่เพียงพอ ข้อมูลจึงเป็นสิ่งสำคัญในการผลักดันการตัดสินใจของผู้หญิงในการรับการตัดมดลูก ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ การศึกษาของ Lindberg & Nolan (2001) ที่ทำการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา ว่า ผู้หญิงเมื่อทราบว่าตนมีความผิดปกติ จะเริ่มแสวงหาข้อมูล และอยู่กับโรคที่เป็นจนกระทั่งถึงจุดหนึ่งจึงทำการตัดสินใจตัดมดลูกออก ในขณะที่ Wu และคณะ (2005) ให้ความสำคัญของการตัดสินใจอยู่ที่การได้รับข้อมูลที่มากพอ โดยเฉพาะข้อมูลทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์

กระบวนการตัดสินใจเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนที่มนุษย์ต้องใช้สติปัญญา ไคร่ครวญเหตุและผล ที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ การตัดสินใจไม่เพียงขึ้นอยู่กับประโยชน์และข้อมูลที่ผู้หญิงได้รับเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับสถานการณ์แวดล้อมที่ผู้หญิงที่ร่วมศึกษารับรู้ด้วย และถึงแม้ผู้หญิงจะเป็นเจ้าของมดลูก แต่การตัดสินใจตัดมดลูกทั้งนั้น ผู้หญิงรับรู้ว่าไม่ใช่เรื่องของผู้หญิงเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจของชายหญิง และอำนาจของผู้ชายต่อการตัดสินใจในเนื้อตัวของผู้หญิงที่ซ่อนเร้นอยู่ด้วย ถึงแม้ผู้หญิงจะมีสิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเองที่จะรับการตัดมดลูกหรือไม่รับการตัดมดลูก แต่ผู้หญิงรับรู้ว่า การไม่มีมดลูกจะส่งผลกระทบต่อชีวิตของเธอและครอบครัว จากการรับรู้ถึงบทบาทความเป็นหญิงที่ฝังแน่นอยู่ในจิตใจสำนึกของผู้หญิง ที่ต้องการดำรงความเป็นหญิงที่ดีที่สมบูรณ์ ทั้งในครอบครัวและสังคม ตามความคาดหวังของสังคม ความเชื่อของตน ครอบครัว ชุมชนต่อผู้หญิงไม่มีมดลูก ประกอบกับปัจจัยด้าน อายุ สถานภาพสมรส ความต้องการบุตร กระทบบทบาทความเป็นหญิงที่ผู้หญิงสวมกอดไว้ เช่นความเป็นแม่ ความเป็นภรรยา ที่ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาบางคน เชื่อว่าการตัดมดลูกทำให้ความมั่งคั่งของชีวิตสมรส สั่นคลอน และการสิ้นสุดของการเป็นแม่ของคนที่ยังไม่เคยเป็นแม่ ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Groff และคณะ (2000) ที่พบว่า วัฒนธรรม ความเชื่อของคนในครอบครัว และในสังคมที่มีผลต่อความคิดและการตัดสินใจของผู้หญิง และวิถีชีวิตของผู้หญิงที่ต้องอยู่ในสังคมนั้นกับการไม่มีมดลูก เมื่อผู้หญิงตัดสินใจรับการตัดมดลูกแล้ว เงื่อนไขและการรับรู้ของผู้หญิงที่ประกอบการตัดสินใจมีผลต่อชีวิตผู้หญิงภายหลังเมื่อไม่มีมดลูกด้วยเช่นกัน

กล่าวโดยสรุปกระบวนการตัดสินใจรับการตัดมดลูกของผู้ให้ข้อมูลหลัก เริ่มต้นเมื่อรับรู้ข้อมูลจากผู้ทำการรักษาแนะนำให้ทำการผ่าตัดมดลูกออกเพื่อการรักษา ประกอบกับประสบการณ์ตรงต่อพยาธิสภาพนั้นจากอาการและอาการแสดงที่ผู้หญิงรับรู้และอดทนต่อความทรมานนั้น ความเพียงพอของข้อมูลที่ผู้หญิงได้รับ และเพศภาวะที่สวมกอดผู้หญิงแต่ละคน ทั้งบทบาทความเป็นหญิง หน้าที่ที่รับผิดชอบ อำนาจต่อการตัดสินใจในร่างกายเนื้อตัวของผู้หญิง และความมั่งคั่งทางการเงิน ที่เป็นสิ่งกำหนดการตัดสินใจตัดมดลูกของผู้หญิง ซึ่งภายใต้การ

ตัดสินใจตัดมดลูกออกของผู้หญิงแต่ละคน นำไปสู่การรับรู้ในความสำเร็จ และความหมายต่อมดลูกจากการที่ตนเคยมีมดลูกและเมื่อตนไม่มีมดลูก ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

2. ความหมายของมดลูก: อำนาจ ความสุข ความสมบูรณ์ และภาวะ

มดลูกเป็นอวัยวะภายในไม่สามารถมองเห็นได้จากภายนอก การให้ความหมายกับมดลูกจึงเป็นไปตามการรับรู้ของผู้หญิงแต่ละคน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาทุกคน ใช้คำว่า “มดลูก” เรียก มดลูก ตรงกัน แต่ผู้ชายบางคนใช้คำว่า “หม้อ” เปรียบเทียบกับมดลูก ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษารับรู้ถึงมดลูกว่าเป็นอวัยวะที่ผู้หญิงมีแต่ผู้ชายไม่มี มดลูกทำให้ผู้หญิงมีความสามารถในการตั้งครรภ์ได้แต่ผู้ชายไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ ซึ่งการให้ความหมายของมดลูกตามการรับรู้ของผู้หญิงตัดมดลูกที่เข้าร่วมศึกษา ให้ความหมาย ใน 4 นัย ซึ่งเป็นนัยเชิงนามธรรมและสะท้อนเพศภาวะของผู้หญิง คือ 1) มดลูกคืออำนาจของผู้หญิง 2) มดลูกคือความสุขของผู้หญิง 3) มดลูกคือความสมบูรณ์ของผู้หญิง และ 4) มดลูก คือ ภาวะของผู้หญิง ดังนี้

2.1 มดลูกคืออำนาจของผู้หญิง

เงื่อนไขความเป็นผู้หญิงที่ผู้ให้ข้อมูลหลักสะท้อนให้เห็นถึงสถานภาพที่เป็นรองของผู้หญิงในบริบทสังคมไทย จะมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจกำกับอยู่ทั้งสิ้น และแบบแผนที่ร่วมกันยึดถือและสวมกอดอย่างเป็นเอกภาพในการประกอบสร้างความเป็นหญิงไทย มักจะซ่อนเร้นความสัมพันธ์เชิงอำนาจในความเป็นชายเป็นหญิงอยู่ภายในปรากฏการณ์นั้น ซึ่ง “มดลูก” ผู้หญิงทุกคนรับรู้ว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งในความเป็นผู้หญิง ที่ยึดโยงกับบทบาทความเป็นหญิงในความสัมพันธ์ทางเพศ ที่ผู้ชายใช้อำนาจและตอกย้ำอำนาจเหนือผู้หญิงโดยผ่านบทบาททางเพศ และผู้หญิงใช้ “มดลูก” แสดงถึงอำนาจที่ผู้หญิงมีในการคานอำนาจผู้ชายเพื่อการดำรงอยู่ จากการศึกษาแยกแยะสาระย่อยได้ 2 ส่วน คือ อำนาจในการต่อรอง และอำนาจในการควบคุมทรัพยากร ดังนี้

2.1.1 มดลูกคืออำนาจในการต่อรอง

มดลูกเป็นอำนาจในการต่อรองของผู้หญิง โดยเฉพาะผู้หญิงที่แต่งงานแล้วและต้องการมีลูก เพื่อสร้างทายาทให้กับครอบครัว เมื่อไม่มีมดลูกเท่ากับหมดอำนาจในการต่อรองดังสามีไว้เป็นของตน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้หญิงมุสลิมที่เชื่อว่า การปิดกั้นการเกิดเป็นบาปถึงแม้คนมุสลิมที่ศึกษาจะกล่าวตรงกันว่าสามารถตัดมดลูกออกได้ถ้าเป็นผลจากการเจ็บป่วยก็ตาม แต่เธอก็ต้องยอมให้สามีมีภรรยาได้มากกว่าหนึ่งคน ทั้งๆที่ในส่วนลึกของความรู้สึกไม่ปรารถนาให้เกิดขึ้นก็ตาม ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“เรามีลูกน้อย ใจก็อยากมีลูกอีกเรามีแต่ลูกสาวยังไม่มีลูกชาย...ตอนนี้แฟนก็ไม่ว่าอะไร ถ้าต่อไปเขาอยากมีลูก ก็ไม่รู้จะทำยังไง... ก็ต้องยอมให้เขามีใหม่” (วาสนา หญิงมุสลิม อายุ 38 ปี ตัดผมคลุมและรังไข่ออกหนึ่งข้างจาก ถุงน้ำที่รังไข่ IDKI27010609)

“ตัด แต่ไม่ดีก็คือว่าเราไม่สามารถที่จะมีลูกได้อีกแล้ว ใจก็อยากมีอีกซักคน ตอนนี้มันมีคนเดียว...พอรู้ว่าตัดก็รู้ว่ามีลูกไม่ได้อีก แล้วก็ต้องทำใจ... ต่อไปถ้าแฟนจะมีใหม่ก็ต้องให้เขามี เราห้ามอะไรไม่ได้” (สายหยุด หญิงมุสลิม อายุ 42 ปี ตัดผมคลุมออกอย่างเดียวกับจาก เนื่องอกที่มดลูก IDKI28020513)

ส่วนผู้หญิงที่นับถือศาสนาอื่น เช่น พุทธ และคริสต์ ถึงแม้หลักศาสนาจะไม่เอื้อต่ออำนาจผู้ชายที่สามารถมีภรรยาได้มากกว่าหนึ่งคนในเวลาเดียวกัน แต่กรอบทางสังคมที่กำหนดให้ครอบครัวต้องผลิตทายาทสืบต่อหรือสถานการณ์ที่ผู้หญิงสมรสกับชายคนใหม่ ทำให้ผู้หญิงบางคนมีความกังวลกับการไม่มีมดลูกที่ทำให้ขาดอำนาจในการต่อรองกับสามีเมื่อมีลูกไม่ได้ และมีชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลักหนึ่งคนที่ตัดมดลูกออกเนื่องจากเป็นเนื้อร้ายตั้งแต่อายุยังน้อย (24 ปี) ตัดสินใจแต่งงานหลังตัดมดลูก หลังแต่งงานเธอมีปัญหาครอบครัว สามีไปมีผู้หญิงคนใหม่ ซึ่งเธอเชื่อว่ามาจากการที่เธอไม่มีมดลูกและมีลูกไม่ได้ และประกอบกับสามีเป็นบุตรชายคนเดียวของครอบครัวที่เรือญาติต้องการทายาทสืบสกุล จึงทำให้ราตรีรู้สึกด้อยค่าในความเป็นหญิง การไม่มีมดลูกก็เท่ากับหมดอำนาจในการต่อรอง และผู้หญิงต้องยอมรับชะตากรรมนั้น ดังตัวอย่างคำบอกเล่า ดังนี้

“ก็อยากมี (ลูก) อีกคนนะ...คือเรามีสองคนแล้ว แต่แฟน (สามีคนที่สอง) นะเขามีคนเดียว...อนาคตอะไรจะเกิดก็ต้องเกิดแล้วแต่บุญกรรมนะ” (ลดาวัลย์ หญิงไทยพุทธ อายุ 34 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกหนึ่งข้างจาก จากเนื่องอกที่มดลูก IDKI24020911)

“นี่ก็เชื่อนะว่า ไร้ที่มีปัญหากัน...ที่ว่าเขาไปมีคนใหม่ ... มันก็หลายอย่าง คิดว่าเราไม่มีมดลูกเกี่ยวกับ...แบบเรามีลูกไม่ได้ คือว่าเขาก็ถูกชายคนเดียวด้วย...พวกบ้านเขาก็อยากให้เรา มีลูก แต่เรามีไม่ได้ไง...จะดึงเขากลับยาก เราก็ไม่มีมดลูก มีลูกให้เขาไม่ได้...มันทุกข์นะหมอ (น้ำตาคลอ)” (ราตรี หญิงคู่ คริสต์ วัย 39 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกทั้งสองข้างจากมะเร็งรังไข่ IDKI34020507)

ผู้หญิงหลายคนให้คุณค่ากับมดลูกเป็นความสามารถในการมีลูก และลูก คืออำนาจของผู้หญิงที่จะต่อรองตั้งความสนใจและความเอาใจใส่จากสามีไว้ได้ และผู้หญิงบางคนมองว่าผู้หญิงที่ไม่มีมดลูกผู้ชายอาจจะไม่เลือกแต่งงานด้วย ดังนี้

“มดลูกเป็นส่วนของอวัยวะเจริญพันธุ์ ที่อยู่ในท้อง เป็นอวัยวะสำคัญของผู้หญิงในการที่จะให้กำเนิดบุตร ... ก็รู้ว่าถ้ามีก็ครบสมบูรณ์จะมีลูกได้ เคยอ่าน ผู้หญิงที่ไม่มีมดลูกก็มีลูกไม่ได้แน่นอน... พี่ว่าผู้หญิงที่ไม่มีมดลูก ถ้าผู้ชายรูปร่างคนเขาก็อาจไม่เลือกแต่งงานด้วย” (มณฑาหญิง โสค อายุ 64 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกทั้งสองข้างจาก เนื้องอกที่มดลูก IDKI32021302)

“มดลูกก็เคยเห็นในรูป ... เป็นปีกสองข้าง เป็นอวัยวะของผู้หญิงเป็นที่อยู่เด็ก ... ทำให้มีลูก... ที่มีพอแล้วก็ไม่คิดเรื่องนี้ ... คนไม่มีลูกมันไม่มีสายเชื่อมโยงของคนสองคน... ที่มีลูกก็เลยตั้งใจเอาไว้ได้” (น้าอ้อย อายุ 48 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกทั้งสองข้างจาก เนื้องอกที่มดลูก IDKI10021005)

ส่วนคน โสคที่อายุน้อยจะรู้สึกสูญเสีย ความสามารถในการเป็นหญิงที่ไม่สามารถมีบุตรได้ ส่วนในคน โสคที่อายุมากให้ความสำคัญกับประเด็นนี้น้อย ในขณะที่ผู้หญิง โสคบางคนเลิกคิดเรื่องการแต่งงาน เพราะรับรู้ว่าขาดอำนาจในการต่อรองเมื่อมีปัญหาคอครบถ้วนจากความสัมพันธ์ชายหญิงและการไม่สามารถมีบุตรได้ ดังนี้

“... ใจก็คิด เรื่องแต่งงาน แฟนก็ว่าไม่เป็นไรเขาก็รู้ว่าเรามีลูกไม่ได้ ... แต่บอกตรงๆก็คิดนะว่าข้างหน้าจะมีปัญหาไหม ... เราไม่มี (มดลูก) แล้ว มันพุดยาก...เราก้เห็นตัวอย่างอยู่” (มะลุดีหญิง โสค วัย 38 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกทั้งสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI38021529)

“...ตั้งแต่ตัดมดลูกก็เลิกคิดเรื่องแต่งงาน ...แบบไม่อยากมีปัญหา ... ไม่มีมดลูกก็ไม่มีลูกแล้วไง” (กลอยใจ หญิง โสควัย 48 ปี ตัดมดลูกออกอย่างเดียวตั้งแต่อายุ 38 ปี จากเนื้องอกที่มดลูก IDKI48021109)

ในผู้หญิงสูงอายุ พันวัยเจริญพันธุ์ มีลูกพอแล้ว การมีเพศสัมพันธ์กลายเป็นเรื่อง “น่าอาย” “แก่แล้วไม่ควรคิดเรื่องแบบนี้” “มดลูกไม่ได้ใช้แล้ว” “หมดสภาพ” ทำให้มดลูกถูกให้ค่าและให้ความสำคัญลดลงไป ในผู้หญิงสูงอายุ “มดลูก” จึงไม่ใช่อำนาจในการ

ต่อรองอีกต่อไป แต่เป็นคุณสมบัติความดี ที่ใช้การอยู่ร่วมกันของครอบครัว ดังตัวอย่างคำบอกเล่า ดังนี้

“แกแล้วตัดทิ้งก็ช่างมันเหอะถ้าสาวๆตัดทิ้งมันก็ไม่ดี ผัวจะเบื้อเอาไปไหน ป้าตัดก็แกแล้ว มันปวด ตัดแล้วมันก็สบายดี...เขาว่าสาวๆไปตัดมดลูกออก มันไม่มีอะไรเว้งว่าง โลงเป็นทะเลเลย ผัวก็เบื้อ มดลูกมันก็เหมือนเป็นดวงใจของผู้หญิงนะ ... ถ้าแกๆมันไม่ได้ใช้งานแล้วตัดไปก็ไม่มีอะไร...แกๆอยู่กันก็ความดีมากกว่า เรื่องแบบนั้นไม่มีแล้ว” (ถันทม หญิงหม้าย อายุ 70 ปี ตัดมดลูกออกทางช่องคลอดจากมดลูกหย่อน IDKI26020924)

2.1.2 มดลูกคืออำนาจในการควบคุมทรัพยากร

อำนาจในการควบคุมทรัพยากรในครอบครัวอยู่ที่ความสามารถในการผลิต ถ้าฝ่ายใดสามารถผูกขาดการหารายได้ในครอบครัวจะแสดงให้เห็นว่ามีอำนาจควบคุมมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาถึงแม้หลายคนจะมีอาชีพและรายได้เป็นของตนเอง แต่เมื่อเปรียบเทียบกับสามีแล้วพบว่าเกินครึ่งรายได้ต่ำกว่าสามี ยกเว้นผู้หญิงที่อาชีพค้าขายที่จะมีรายได้มากกว่าแต่ก็มีความไม่แน่นอน ผู้ชายส่วนหนึ่งจึงมีการแบ่งปันรายได้ให้ภรรยา และมีบางส่วนไม่มีแบ่งปัน ทั้งนี้อยู่ที่ความสัมพันธ์ชายหญิงของสามีภรรยา การมีมดลูกเสมือนให้คุณค่าความเป็นหญิงที่ครบถ้วน ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาหลายคน เชื่อว่า การมีมดลูกทำให้ตนแสดงบทบาทความเป็นภรรยาที่สมบูรณ์ สามารถเป็นแม่ มีลูกได้ โดยลูกจะทำให้ตนได้ครอบครองทรัพยากรของครอบครัว เมื่อไม่มีมดลูกไม่มีลูก อำนาจในการควบคุมทรัพยากรนั้นเท่ากับสูญหายไป นอกจากนี้การไม่มีมดลูกยังทำให้ผู้หญิงบางคนรู้สึกอ่อนแอ ถูกออกจากงาน ทำให้ต้องพึ่งสามี อำนาจในการควบคุมทรัพยากรซึ่งผู้หญิงมีน้อยอยู่แล้ว เมื่อไม่มีมดลูกยิ่งกดดันให้ผู้หญิงบางคนมีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรมากขึ้น ดังนี้

“หลังตัดมดลูก...อ่อนแอ ทำงานหนักไม่ไหว...ออกจากงาน...เราไม่มีงานก็ต้องง้อเขา (สามี) ตลอด...ต้องยอมทุกอย่าง...อย่างบางทีอยากได้นั้น ได้นี้ไม่กล้าซื้อ...ต้องขอเขาก่อนกลัวแฟนว่า” (สายหยุด วัย 42 ปี ตัดมดลูกออกอย่างเดียว จากเนื้องอกที่ IDKI28020412)

“ตอนนี้ เป็นแม่บ้าน เมื่อก่อนขายปลา หลังผ่ามานี้ยกของหนักไม่ได้ ลูกเขาให้เลิกตั้งแต่ผ่าตัดมานี้ ก็อยู่บ้าน ซักผ้า ทำกับข้าวให้ลูกให้หลาน เมื่อก่อนก็ทำและขายปลาด้วย แข็งแรงจะตาย เดียวนี้ ไม่แข็งแรง พอเราไม่ทำงานเพื่อนฝูงก็น้อยลง ยิ่งแม่สามีนะ ชอบก่อนป้าว่า

ชายปลาอยู่ดีๆ ไปขายแพงปลาให้เขาทำไม เมื่อก่อนใครๆในบ้านเวลาเราพูดอะไร ใครๆก็ฟัง เราเดี๋ยวนี้เราไม่ค่อยมีความหมาย ก็เราพูดอะไรเขาก็ไม่ฟังกัน เขาว่าแม่เฉยๆเถอะ...ก็เราไม่มีรายได้ เราต้องใช้เงินเขา เมื่อก่อนป่าแก่งขายปลาได้วันเป็นหมื่น แม่สามมีก็ดีกัน ก็เราให้ตั้ง เขาใช้ด้วย ไม่ดีได้ไง เดี่ยวนี้เขาฟังเราไม่ได้แล้ว เราก็ไม่ดี” (ทูลเรียน วัย 57 ปี ตัดมดลูก และรังไข่ออกสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI03021214)

ผู้หญิงที่อยู่ในฐานะภรรยาที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่มีโอกาสในการเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรในครอบครัว ถ้าสามีไม่หิบบินให้ และไม่มีสิทธิแม่ในทางกฎหมาย (ที่กำหนดโดยอำนาจชายเป็นใหญ่) ที่จะคุ้มครอง ยกเว้นว่าจะมีลูก แต่การไม่มีมดลูกเท่ากับไม่สามารถมีลูกที่จะแบ่งปันทรัพยากรได้ ผู้หญิงกลุ่มนี้จึงมีอำนาจในการควบคุมทรัพยากรต่ำกว่าผู้หญิงกลุ่มอื่น เนื่องจากต้องพึ่งความเมตตาจากสามี หรือพึ่งตนเอง มดลูกจึงเป็นเสมือนอำนาจในการเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรของผู้หญิงกลุ่มนี้ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของน้ำตาล ดังนี้

“เป็น (เมีย) น้อย เราต้องให้เขาให้เรา...เราไม่มีทะเบียนสมรส...แล้วเราไม่มีลูกด้วย...สมบัติก็เป็นของเมียหลวงเขา” (น้ำตาล อายุ 44 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตัดมดลูกและรังไข่ออกทั้งสองข้างจาก เนื้องอกที่มดลูก IDKI12022101)

มดลูกเป็นสิ่งที่อยู่กับความเป็นหญิงไม่ว่าจะเป็นแนวคิดทางความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ หรือ แนวคิดเชิงโครงสร้างทางสังคมที่เป็นสิ่งกำหนดบทบาทความเป็นหญิงที่แตกต่างจากความเป็นชาย ในสังคมไทยยังมีกลิ่นไอของสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ที่ยึดครองอำนาจการควบคุมทรัพยากร ให้ผู้หญิงตกอยู่ใต้อำนาจ (สุชาดา ทวีสิทธิ์, 2547; ยศ สันตสมบัติ, 2548) และชายแสดงอำนาจโดยผ่านความสัมพันธ์เชิงอำนาจหญิงชาย และพฤติกรรมทางเพศ มดลูกจึงเป็นเสมือนอำนาจของผู้หญิงที่ผู้หญิงใช้ต่อรองอำนาจของผู้ชายทั้งความสัมพันธ์ทางเพศและที่เป็นความสามารถในการมีลูก โดยผู้หญิงใช้ในการต่อรองเพื่อดึงความสนใจจากผู้ชาย ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับการศึกษา ปราณี ชีโรโสภณ (2550) ที่พบว่าผู้หญิงในบริบทสังคมอีสาน ไข่มดลูกเป็นอำนาจในการต่อรองการมีหรือไม่มีเพศสัมพันธ์ แต่ไม่พบประเด็นมดลูกเป็นอำนาจในการควบคุมทรัพยากร

การแสดงบทบาทที่สมบูรณ์ของการเป็นภรรยาและแม่ ผู้หญิงหลายคนเชื่อว่า ต้องสนองความต้องการทางเพศของสามีเสมอ โดยไม่มีข้อแม้ใดๆ ถ้าไม่ปฏิบัติ หรือบกรบรอง ก็จะเกิดความเสียด่างต่อสถานะภาพสมรส (พิมพ์วัลย์ บุญมงคล และคณะ, 2542; อมรา พงศาพิชญ์,

2548) สามีนี้อาจมีหญิงคนใหม่ ถูกสามีทอดทิ้ง หรือหย่าร้าง การไม่มีมดลูกเท่ากับลดทอนอำนาจในการต่อรองที่จะรักษาความสัมพันธ์หญิงชายไว้เพื่อให้สามีอยู่กับตน อันยึดโยงกับอำนาจในการควบคุมทรัพยากรที่ผู้ชายมักมี โอกาสและผูกขาดรายได้ที่สูงกว่าผู้หญิง (Chirawatkul, 2005) และยิ่งไม่มีลูกโอกาสการเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรในครอบครัวของผู้หญิงจึงต่ำ ผู้หญิงหลายคนพึ่งพิงสามี เมื่อไม่มีมดลูกจึงกระทบต่อชีวิตผู้หญิง เมื่อผู้หญิงถูกตัดมดลูกไป ผู้หญิงบางคนจึงรู้สึกสูญเสีย โดยเฉพาะคนที่มิได้ชีวิต ต้องการมีบุตร หรือยังมีบุตรไม่เพียงพอ ผู้หญิงที่ต้องพึ่งรายได้จากสามี รวมถึงผู้หญิงที่เป็นโสดและอายุน้อย ดังนั้นผู้หญิงจึงให้คุณค่าและให้ความหมายต่อมดลูกแตกต่างกันไปตามบริบท สังคมและเพศภาวะของแต่ละคน

2.2 มดลูกคือความสุขของผู้หญิง

ความสุขเป็นสิ่งที่ผู้หญิงทุกคนปรารถนา ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาสะท้อนภาพถึงความเชื่อมโยงระหว่างกรณี “มดลูก” กับความสุข โดยผู้หญิงให้ภาพที่เป็นความสุขในการดำรงชีวิตที่เป็นองค์ประกอบทั้งหมดของคนคนหนึ่ง (องค์รวม) คือความสุขกาย ความสุขใจที่รวมทั้งความสุขทางจิตใจและความสุขทางเพศ ความสุขทางสังคม และความสุขทางจิตวิญญาณ ซึ่งความสุขของผู้หญิงยังส่งผลต่อความสุขของคนอื่นๆ ที่ผู้หญิงเข้าไปเกี่ยวข้องและในทางกลับกัน ผู้หญิงมีมดลูกไว้เพื่อความสุขของคนอื่นที่ทำให้ตนมีความสุขด้วย การรับรู้ของผู้หญิงตัดมดลูกที่เข้าร่วมศึกษาให้ภาพ “มดลูก” คือ ความสุขของผู้หญิง โดยมีสาระย่อยดังนี้

2.2.1 มดลูกคือความสุขกาย

ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาหลายคนรับรู้ว่าการมีความสุขทางกายเป็นภาวะที่ร่างกายทำงานหรือทำหน้าที่ได้และมีความแข็งแรงสมบูรณ์ โดยจำนวนเกินครึ่งของผู้หญิงกลุ่มนี้เชื่อว่าการมีมดลูกดีทำให้ผู้หญิงแข็งแรง มีสุขภาพดี โดยกล่าวเปรียบเทียบกับระหว่างเมื่อครั้งที่มีมดลูกและหลังจากไม่มีมดลูก โดยกล่าวว่า การมีมดลูกดี แสดงถึง การมีร่างกายสมบูรณ์ มีเลือดลมดี ทำงานหนักได้ โดยผู้หญิงใช้ลักษณะประจำเดือนเป็นตั้งชี้วัดสุขภาพมดลูก เช่นความสม่ำเสมอ สี ลักษณะ ปริมาณ มีการเชื่อมโยงระหว่างสุขภาพของมดลูกและสุขภาพของผู้หญิงว่าถ้ามดลูกมีสุขภาพดีผู้หญิงก็มีสุขภาพดีด้วย ถ้ามดลูกไม่ดีผู้หญิงก็จะไม่แข็งแรงเจ็บป่วยง่าย ซึ่งการมีมดลูกดีทำให้การแสดงบทบาทความเป็นหญิง ทั้งบทบาทภรรยา แม่ ลูกสาว ย่า ยาย ฯลฯ ได้อย่างสมบูรณ์ที่ทำให้ผู้หญิงมีความสุข แต่ถ้าร่างกายอ่อนแอส่งผลให้ผู้หญิงทำหน้าที่ไม่ได้ ทำงานไม่ได้ ขาดรายได้และเป็นภาระของสมาชิกในครอบครัว ที่ทำให้ผู้หญิงไม่มีความสุข ดังนี้

“มดลูกมันเกี่ยวกับการมีประจำเดือนนั่นแหละ ... ถ้าไม่มีประจำเดือน ไม่มีเลือดก็ต้องท้อง ถ้าไม่ท้องก็ต้องเป็นอะไรซักอย่างแล้ว ไม่ดีแน่ๆ ไม่ปกติ...มดลูกไม่ปกติทำให้เราก็กังๆ ไม่ปกตินะ...

ผู้หญิงรามคตุกก็แข็งแรง อะไรอะไรก็คิดหมด...ทำงานได้ ดูแลลูกผัวได้ปรนนิบัติผัวได้ ผัวก็ไม่ไปไหน...ถ้าไม่แข็งแรงก็เป็นภาระให้คนอื่น ต้องพึ่งเขา มันก็เป็นทุกข์” (ลั่นทม หญิงหม้าย มุสลิม วัย 70 ปี ตัดมคตุกออกจากช่องคลอด เมื่ออายุ 67 ปี จากภาวะมคตุกหย่อน IDKI26020918)

“ผู้หญิงเลือดไม่ดี ไม่มาบ้าง มาไม่สม่ำเสมอบ้าง ค่ำคล้ำ...มคตุกไม่ดีก็ไม่แข็งแรง ฉันทเลือดไม่ดีตั้งแต่สาวๆ ปวดท้องตลอด ฉันทเป็นนั่นเป็นนี่เรื่อย...บางทีก็ต้องกลางาน วันนั้นก็ไม่มีค่าจ้าง...หลังผ่า (ตัดมคตุก) ออกก็ยังไม่แข็งแรง ทำงานหนักไม่ได้ ก็ไม่มีมคตุกแล้ว...” (อรุณ หญิงคู่ พุทธ วัย 52 ปี ตัดมคตุกและรังไข่ออกทั้งสองข้างจากเยื่อบุมคตุกเจริญผิดปกติ IDKI04020617)

มคตุกยังเป็นเสมือนประตูที่เป็นทางเข้าออกของเชื้อโรคและของเสียกับร่างกายของผู้หญิง ที่ผู้หญิงบางคนเชื่อว่ามคตุกเป็นอวัยวะที่ขับเลือด ที่เป็นของเสียออกจากร่างกาย ถ้าไม่มีมคตุกของเสียจะคั่งค้างทำให้ร่างกายอ่อนแอลง เจ็บป่วยได้ง่าย ขณะที่บางคนเชื่อว่ามคตุกมีหน้าที่เสมือนเป็นที่กรองหรือสกัดกั้นเชื้อโรคไม่ให้เข้าสู่ร่างกาย เมื่อไม่มีมคตุกทำให้เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายผู้หญิงได้ง่าย ร่างกายจึงอ่อนแอ ดังนี้

“เรามีมคตุกก็ต้องมีประจำเดือน...เลือดลมมันก็จะถ่ายเทดี แต่พอเราไม่มีเราก็จะไม่มีเลือดลมถ่ายเท... คือของเสียก็อยู่ในร่างกาย ไม่ถูกขับออกมา... มันก็ไม่มีทางไป คั่งค้างอย่างนั้น... ก็เป็นพิษขึ้นมา...ทำให้ร่างกายเราไม่ค่อยแข็งแรง” (สายหยุด หญิงคู่มุสลิม อายุ 42 ปี ตัดมคตุกออกอย่างเดียวจากเนื้องอกที่มคตุก IDKI28020612)

“มคตุก... มันเป็นอวัยวะภายในของเรา ...น่าจะเป็นอะไรจะผ่านเข้าไป มันก็น่าจะไปกระดะไว้ก่อน...เป็นพวกเชื้อโรคพวกอะไร ...มคตุกเป็นตัวกั้นเชื้อโรค...ที่กรองในระดับหนึ่ง ถ้าเกิดว่าไม่มี คิดว่าเชื้อโรคอะไรพวกนี้ ก็น่าจะเข้าไปได้ง่ายกว่า สิ่งแปลกปลอมเข้าไปได้ง่ายกว่า” (น้าอ้อย หญิงคู่ พุทธ วัย 48 ปี ตัดมคตุกและรังไข่ออกทั้งสองข้างจากเนื้องอกที่มคตุก IDKI10021011)

ด้วยอิทธิพลความรู้ทางชีววิทยาทางการแพทย์ที่ผู้หญิงให้การเชื่อถือ ผู้ให้ข้อมูลหลักหลายคนกล่าวถึงการได้รับข้อมูลจากผู้ทำการผ่าตัด และผู้ให้การดูแลเกี่ยวกับการ

ปฏิบัติตัวหลังผ่าตัดว่า ห้ามยกของหนัก โดยเฉพาะในช่วงแรกหลังผ่าตัด จึงเป็นข้อมูลที่ผู้ให้ข้อมูลหลักรับรู้ ซึ่งเมื่อมาประกอบกับความเชื่อที่มีอยู่และการเล่าขานต่อๆ กันมาเกี่ยวกับมดลูกว่ามดลูกจะสามารถทำงานหนักได้ เมื่อไม่มีมดลูกทำให้ผู้หญิงรู้สึกร่างกายอ่อนแอลงเมื่อเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่มีมดลูกทั่วไป ยิ่งส่งเสริมให้ผู้หญิงรู้สึกว่าตนอ่อนแอลงมากยิ่งขึ้น ดังนี้

“ไม่มีมดลูก ทำให้เหนื่อยง่าย สองหุคหิด กินอะไรก็มันเหมือนกับอิมแบบไม่ชื่นใจ หิวก็หิวแบบว่าหิวใจจะขาด หิวแทบไส้ ... อิมเหมือนไม่อิม มันแปลกเหมือนกันนะ... ไม่อยากจะตัดเลย มันไม่เหมือนเดิมนะ ...ถ้าเรามีมดลูกก็แข็งแรงยกของหนักได้ เคี้ยวข้าวไม่ไหว ตั้งแต่ตัดมา...หมอที่โรงพยาบาลเขาก็บอก ป้าอย่าไปยกของหนักนะ...รู้ว่าไม่ดีเรามันไม่แข็งแรง” (ทุเรียน หญิงคู่ มุสลิม วัย 57 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกทั้งสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI03010631)

“รู้ยุ่นะ ทำงานยกของหนักไม่ได้ แล้วจำได้ว่าหมอที่โรงพยาบาลก็ห้าม ยังบอกฉันว่าอย่าไปยกของหนักนะ... แต่ก่อนมันดี...ตอนที่ไม่ว่ามันยกของหนัก ได้ แต่ตั้งแต่เริ่มผ่าท้องมานี้ยกของหนักไม่ได้ มันเหมือนกับต้องหายใจทางปาก มันหอบ มันเหนื่อย...ใครก็ว่ากัน ฉันว่าจริง” (ละมุด หญิงโสดมุสลิม วัย 45 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกทั้งสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI09010523)

ผู้หญิงที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก รับรู้ว่ามีมดลูกคือสิ่งแสดงสุขภาพของผู้หญิง โดยรับรู้ว่าการมีมดลูกที่สุขภาพดีทำให้ผู้หญิงแข็งแรง ซึ่งเมื่อเชื่อมโยงกับพยาธิสภาพที่เป็นก่อนการผ่าตัด ที่ผู้หญิงรู้สึกว่าตนเจ็บป่วยจึงอ่อนแออยู่แล้ว มาประกอบกับคำแนะนำที่ได้รับจากผู้ให้การรักษาและผู้ให้ดูแล ถึงการปฏิบัติตัวหลังการผ่าตัดที่ห้ามยกของหนัก ทำให้ผู้หญิงไม่กล้ายกของหนัก หรือทำงานหนัก จึงรู้สึกเหมือนตนเป็นคนไม่แข็งแรงและการตัดมดลูกถ้าร่วมกับการตัดรังไข่ออกทั้งสองข้างด้วยนั้นผู้หญิงนั้นจะเข้าสู่ภาวะขาดฮอร์โมนเพศทันที ผู้หญิงจะเผชิญอาการวัยทอง ที่ไม่สุขสบายทั้งร่างกายและจิตใจ ผู้หญิงจึงรู้สึกเหมือนตนเจ็บป่วย สุขภาพอ่อนแอ และผู้หญิงเชื่อว่ามาจากการไม่มีมดลูก จึงทำให้ตนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดและการดำเนินชีวิตของผู้หญิงเหล่านี้

2.2.2 มดลูกคือ ความสุขใจ

มิติทางสุขภาพอีกมิติหนึ่งคือจิตใจ ผู้หญิงที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักสะท้อนภาพ “มดลูก” เกี่ยวโยงกับความสุขทางใจในสองลักษณะ คือความสุขทางจิตใจ ที่เกี่ยวกับการมี

จิตใจดี อารมณ์มั่นคงไม่แปรปรวนควบคุมได้ และความสุขทางเพศ ที่เป็นอารมณ์ความต้องการทางเพศที่ตอบสนองความต้องการของสามีได้ ดังนี้

2.2.2.1 ความสุขทางจิตใจ

ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาหลายคนรับรู้ว่ามดลูกดี ผู้หญิงจะมีจิตใจดี อารมณ์ไม่แปรปรวน สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้และแสดงได้อย่างเหมาะสม เมื่อตนไม่มีมดลูกทำให้อารมณ์แปรปรวน หงุดหงิดง่าย ทำให้กระทบต่อคนใกล้ชิดและผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง ผู้หญิงสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของอารมณ์ หลังการตัดมดลูก ดังคำบอกเล่าของวาสนา และ ยืนยันด้วยคำพูดของ สมมติ สามีของวาสนา ดังนี้

“ก่อน (ตัดมดลูก) ฉันเฉยๆ ใจเย็น ไม่โกรธไม่ว่าใคร พอไม่มี (มดลูก) ฉันหงุดหงิดง่าย โมโหง่าย” (วาสนา หญิงมุสลิม อายุ 38 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกหนึ่งข้างจากถุงน้ำที่รังไข่ IDKI27020311)

“หลังตัดมดลูก เขาเปลี่ยนไปเยอะ ... นิดหน่อยก็โมโห ไม่มีเหตุผล... เมื่อก่อนเป็นคนเงียบๆ” (สมมติ ชายมุสลิม อายุ 42 ปี IDGI06010421)

ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาเกินครึ่งรับรู้ว่า มดลูก มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การมี/ไม่มีฮอร์โมนเพศหญิงเมื่อไม่มีมดลูกจะไม่มีฮอร์โมนเพศหญิง บางคนเชื่อว่ามดลูกและรังไข่เป็นอวัยวะเดียวกัน ขณะที่บางคนไม่แน่ใจแต่รับรู้เกี่ยวโยงกับการใช้หรือไม่ใช่ฮอร์โมนทดแทน ผู้หญิงบางคนรับรู้จากการบอกผู้ให้การรักษาว่าเป็นคนละส่วนกัน ไม่เกี่ยวข้องกันถ้ายังมีรังไข่เหลืออยู่ ผู้หญิงหลายคนเชื่อว่ามดลูกจึงมีความเกี่ยวข้องกับความแก่ การเข้าสู่วัยทอง ทำให้แก่เร็ว ผิวเหี่ยว ที่กระทบต่อความรู้สึกทางจิตใจในด้านภาพลักษณ์เปลี่ยนแปลงในทางลบ ดังนี้

“เขาว่าไม่มีมดลูกมันแก่เร็ว ใจไม่อยากแก่... มันทำใจไม่ได้... พยายามบำรุงหาอะไรดีๆ ไม่อยากแก่” (มะปรางค์ หญิงคู่ วัย 40 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกหนึ่งข้างจากการติดเชื้อ IDKI11020923)

“... ตัดมดลูกเขาว่ามันเกี่ยวกับฮอร์โมน เหมือนมันไม่มี ไม่มีแล้ว แล้วฉันมันอารมณ์แบบว่า หงุดหงิดง่าย... จี๋หลังจี๋ลึกกว่าเก่ามาก ... เหมือนบ้าเหมือนบอ มันไม่สบายตัวเลย บอกไม่ถูก หลังผ่า (ปัจจุบัน หลังผ่า 3 ปี) ปีนี้เป็นมาก... ใจก็คิดอายุแค่ สี่สิบเอง ใจยังไม่อยากแก่ ... เป็น

สาวดีน้ามอง” (สายหยุด หญิงคู่ อายุ 42 ปี ตัดมดลูกออกอย่างเดียวจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI28030531)

หลังตัดมดลูก ผู้หญิงที่ตัดมดลูกและรังไข่ออกทั้งสองข้างรับรู้ว่ามี การเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอารมณ์ที่แปรปรวน หงุดหงิดง่าย มีผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว การทำงาน ความมั่นคงในงาน ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เกิดการขัดแย้ง ทะเลาะกับผู้ร่วมงาน ยิ่งทำให้ผู้หญิงมีจิตใจที่เป็นทุกข์ ผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้านหลายคนวิตกกังวลกับการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นและเชื่อว่ามาจากการไม่มีมดลูกดังนี้

“ก่อนตัดมดลูก พี่กะแฟนไม่เคยทะเลาะกันเลย...หลังตัดอารมณ์มันเปลี่ยน หงุดหงิด ...ไม่พอใจว่าให้เลย บางทีเรื่องไม่เป็นเรื่องก็มี...นานๆเข้าเขาก็ไม่อยากทนเรา ก็ทะเลาะกัน...หลังๆแฟนเขาก็ไม่สนใจเรา...รำคาญเราเบื่อบ้าง...ที่ทำงานก็เหมือนกัน...น้องๆเขาก็มีปัญหา แบบบางทีว่าน้องที่ทำงานจนร้องไห้...พอคิดได้ก็หยุด แต่อารมณ์มันพาไปแล้ว ...ก็เสีย...” (น้ำอ้อย หญิงคู่ พุทธ วัย 48 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกทั้งสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI10030912)

2.2.2.2 มดลูก คือความสุขทางเพศ

ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาทุกคนที่สมรสแล้วและยังอยู่กินกับคู่สมรส ที่มีทั้ง ตัดมดลูกออกแต่ยังรักษารังไข่ไว้ และการตัดมดลูกพร้อมรังไข่ออกสองข้าง รวมทั้งผู้หญิงที่ตัดเฉพาะตัวมดลูกเหลือปากมดลูกไว้ให้ความเห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์ของตนเปลี่ยนแปลงไม่เหมือนเดิมและมดลูกมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสุขทางเพศ ซึ่งผู้หญิงให้คุณค่ากับ “มดลูก” เป็นสิ่งตอบสนองอารมณ์ทางเพศที่เป็นความสุขของทั้งตนเองและสามี เมื่อไม่มีมดลูกความต้องการทางเพศเปลี่ยนแปลงในทางที่ลดลงและผู้หญิงรับรู้ว่าจะมีความสุขกับสามีได้ไม่เต็มที่ ซึ่งผู้หญิงหลายคนรับรู้ว่าเป็นบทบาทของความเป็นภรรยาต้องตอบสนองความต้องการทางเพศของสามีได้ จึงจะเป็นภรรยาที่ดี การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบต่อชีวิตของผู้หญิง ทั้งบทบาทความเป็นภรรยาที่สมบูรณ์และความสัมพันธ์หญิงชายในการใช้ชีวิตคู่ ข้อค้นพบที่ได้แยกแยะเป็นสาระย่อ ดังนี้

(1) ไร้มดลูก ลดอารมณ์ (ความต้องการทางเพศ)

จากประสบการณ์ตรงของผู้หญิงตัดมดลูกที่เข้าร่วมศึกษา เล่าถึงความต้องการทางเพศของตนเปลี่ยนแปลงหลังตัดมดลูกออก โดยผู้ให้ข้อมูลหลักเกือบทุกคน เล่าถึงความต้องการทางเพศลดลงหลังการตัดมดลูก ถึงแม้บางคนจะกล่าวถึงวัยที่สูงขึ้นของตน อาจ

มีผลทำให้ความต้องการทางเพศลดลง แต่เมื่อศึกษาในผู้หญิงที่อายุน้อย และตัดเฉพาะมดลูกยังเหลือรังไข่ไว้ ประสบการณ์กับคล้ายคลึงกัน ดังนี้

“...ความรู้สึก (ทางเพศ) ไม่มี ผิดกะเมื่อก่อน ผิดมากๆเลย บางทีแบบมันไม่อยากจะยุ่งเลย ไม่อยากให้มาใกล้ ไม่รู้ซิ ...รู้สึกลอยๆหนีตลอด ไม่อยาก” (ลินนี่ หญิงคู่ไทยพุทธ วัย 41 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกทั้งสองข้างจาก เนื้องอกที่มดลูก IDGI02020403)

“..เรื่องความรู้สึกอย่างว่า ทางเพศอะไรมันก็เหมือนแบบมันก็น้อยลง รู้สึกนะ... มันเหมือนไม่ค่อยมีความรู้สึกคือปกติก่อนตัดก่อนอะไรมันก็ไม่ค่อยสนใจเรื่องนี้อยู่แล้ว แต่ว่าพอตอนหลังมายิ่งหนักเลย... บางทีพอมีอะไรแล้วมันเจ็บมันแสบ ...” (ราชาวดี หญิงคู่วัย 36 ปี ที่ตัดมดลูกออกอย่างเดียว จากเนื้องอกที่มดลูก IDKI23020706)

ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงความต้องการทางเพศ หลังตัดมดลูกที่ต้องใช้เวลาแล้ว โลกนานกว่าเดิม และข้อค้นพบนี้ยืนยันด้วยคำบอกเล่าของสามี ที่รู้สึก ธรรมชาติมีการเปลี่ยนแปลง มีอารมณ์น้อย และอารมณ์หุนหัน ดั่งตัวอย่างต่อไปนี้

“...มันเปลี่ยนแปลง มันก็มีได้นะ แต่กว่าจะมีต้องใช้เวลานานอยู่นะ แฟนก็ว่าเดี๋ยวนี้ดูเนือๆไปนะ... แล้วมันไวคือหมด (อารมณ์ทางเพศ) ไวด้วย” (ลดาวัลย์ วัย 35 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกหนึ่งข้างเมื่ออายุ 33 ปีจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI24041021)

“...หลังผ่าหรือครบ ดูก็เปลี่ยน... ดูเขาเฉยๆ ดูเขาไม่ค่อยมีอารมณ์ จะว่าอายุมากขึ้นแล้วก็ไม่รู้ นะครับ ดูเขาแบบ เออ เออ แบบว่าไว (หมดอารมณ์ไว) นะครับ ...” (สมรักชายวัย 38 ปี สามีของลดาวัลย์ IDGI04010622)

ส่วนผู้หญิงโสด ที่ไม่ได้มีเพศสัมพันธ์แต่สามารถเล่าถึงความต้องการทางเพศที่เปลี่ยนแปลงจากการดูสิ่งกระตุ้นทางเพศที่ตนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมดังนี้

“ตอนก่อนตัด ...ดูพวกภาพโป๊... จะมีความรู้สึกนะรู้ตัวว่ามันมีความรู้สึก...พอหลังจากผ่าไปแล้วเห็นอะไรก็เฉยๆ ถ้าเราไปดูภาพหรือดูอะไร ก็เฉย ๆ ใจไม่คิดแล้ว บาปด้วยนะ”

(พะยอม หญิงโสด วัย 55 ปี ศาสนาคริสต์ ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI36020208)

ความไม่ลงรอยกันระหว่างหญิงชายในความต้องการทางเพศ นำมาซึ่งการขัดแย้ง ทะเลาะเบาะแว้งในกลุ่มสมรส และมีกลุ่มสมรสบางคู่ถึงกับทำร้ายร่างกาย ดังนี้

“เหมือนกับเรานั้นความต้องการมันไม่มีเหมือนก่อน เขา (สามี) ก็ไม่ค่อยเข้าใจเรา....ฉันว่าเกี่ยวกับที่ตัดมดลูกนี้แหละ...พอเราไม่ยอมก็ทะเลาะกัน ตีกัน ลูกก็มาห้าม...” (วาสนา หญิงมุสลิม อายุ 38 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกหนึ่งข้างเมื่ออายุ 35 ปีจาก ถุงน้ำที่รังไข่ IDKI27030227)

มีผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาเพียง 1 คน แม้จะกล่าวว่าประสบการณ์ของตนหลังการตัดมดลูกความต้องการทางเพศของตนลดลง แต่กลับทำให้พึงพอใจต่อการมีเพศสัมพันธ์ เนื่องจากลักษณะทางกายภาพที่ช่องคลอดแห้งกลับทำให้กระชับดีกว่าเดิม ดังนี้

“เรื่องนั้นหรือ มันก็น้อยกว่าเก่า ที่บอกไป แต่มันก็ดี พอมีมันพิศกว่าเก่า ...นำมันน้อย ก็รู้สึกดี ...เมื่อก่อนนำมันมีมากเกินไป ...ไม่ดี” (มะปรางค์ หญิงคู่ วัย 40 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกหนึ่งข้างจากการติดเชื้อ IDKI11030412)

(2) มดลูกช่วยให้ไปถึงฝั่ง (จุดสุดยอด)

ผู้หญิงตัดมดลูกที่เข้าร่วมศึกษาบางคนมีความเชื่อว่ามดลูกช่วยให้ถึงจุดสุดยอดดีและมีความสุข ผู้หญิงเน้นที่ความรู้สึกเป็นสุขของผู้ชายมากกว่าของตน แม้ผู้หญิงจะไม่ได้มีความสุขทางเพศทุกครั้ง แต่เมื่อได้ทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ให้ความสุขกับสามีได้ตนก็มีความสุขด้วย เมื่อไม่มีมดลูกผู้หญิงรับรู้ว่าตนให้ความสุขกับสามีไม่ได้เต็มที่ มีความบกพร่องในการแสดงบทบาทภรรยา ผู้หญิงจึงเชื่อมโยงกับพฤติกรรมสามีที่สามีเอาใจออกห่างหรือไม่มีผู้หญิงอื่น มีภรรยาน้อย มีกิ๊ก ซึ่งผู้หญิงคิดว่าเกิดจากความบกพร่องของตนที่ไม่มีมดลูกให้ความสุขกับผู้ชายไม่ได้หรือให้ไม่เพียงพอ สามีจึงไปมีหญิงคนใหม่ ดังนี้

“เขาก็มีความต้องการเยอะ แล้วไม่ได้ให้เขาเพียงพอ เดี่ยวเขาก็จะไปมีคนใหม่... มันก็ไม่เหมือนเมื่อก่อนไงเพราะเรามันมดลูกมันไม่มีแล้ว มันก็หมหวย...ก็รู้แต่ว่ามดลูกทำให้ผู้ชายถึงดีแบบนี้ ... ไม่เหมือนก่อน เรามันไว (หมดอารมณ์เร็ว) บางทีไม่มีเลย แต่ผู้ชายเขาต้องการนาน มันไม่เหมือนกัน มันก็เป็นปัญหา...” (วาสนา หญิงคู่ มุสลิม อายุ 38 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ ออกหนึ่งข้างจากมีดงน้ำที่รังไข่ IDKI27030422)

“ตัดมดลูก แพนแบบจะไม่ถึงจุดสุดยอดเขาพูดกันแต่ก็น่าจะมีส่วนจริง แพนเขาก็ไปมีคนอื่นที่รู้มาผู้หญิงที่ตัดมดลูกแพนจะมีผู้หญิงคนใหม่กัน... ก็คงจะจริงก็เห็นมีปัญหากันทั้งนั้นที่รู้จักนะ... แพนนอกใจ หมอกี่ว่าไม่เกี่ยวกับที่ตัดมดลูก... แต่นี่คิดว่าเกี่ยว คือ ถ้าพูดประมาณนี้เหมือนกับมันเป็นโพรง ตัดแล้วข้างในจะเป็นโพรง เหมือนผู้ชายจะไม่สำเร็จประมาณนี้” (ราตรี หญิงคู่ คริสต์ วย 39 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ ออกทั้งสองข้างเมื่ออายุ 24 ปี จากมะเร็งรังไข่ ในระยะแรก IDKI34021224)

(3) ไร้มดลูกไร้ความกระชับเมื่อมีเพศสัมพันธ์

การไม่มีมดลูกถูกรับรู้ว่าทำให้อวัยวะภายในหย่อนยาน เมื่อเอามดลูกออกไปข้างในจะเป็นโพรง ไม่กระชับ โดยมีคำพูดของผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษากล่าวถึงในเชิงเปรียบเทียบ ดังนี้ “ตัดมดลูกออกก็ไม่เหมือนเดิม” “ไม่พืด” “เหมือนเอาระบายไปแกว่งตุ่ม” “เหมือนลงทะเล” “ตัดมดลูกทิ้งก็หมายถึงว่าโองที่ไม่มีน้ำ” “รถไฟเข้าไปกลับขบวนได้” “เป็นโพรง” “เว้งว้าง” “ว่าง โล่ง” “หลวม” ความไม่กระชับเมื่อมีเพศสัมพันธ์ผู้หญิงยึดโยงกับการให้ความสุขทางเพศกับสามีที่เป็นเสมือนความพร่องในบทบาทความเป็นภรรยาที่ดี ดังนี้

“... มันไม่เหมือนเดิม ก็คือมันเข้าไปมันโล่งไป ขอโทษนะ ที่เขาว่าเอาระบายไปแกว่งตุ่มนะ... ก็แบบว่ามันไม่ ไม่พืด ผู้ชายก็ไม่ชอบ” (สายหยุด อายุ 42 ปี ตัดมดลูกออกอย่างเดียวจาก เนื้องอกที่มดลูก IDKI28020530)

“คนตัดมดลูกนะ เหมือนระบายแกว่งตุ่มอย่างงี้ มันเข้าไปมันเหมือนลงไปทะเล... หมายถึงว่าเวลาหลับนอนกับเมียแล้วเหมือนกับลงไปทะเล...บางคนก็บอกว่าเหมือนรถไฟเข้าไปกลับขบวนได้เลย ชาวบ้านเขาพูดกัน...พี่ว่าก็มีส่วน มันไม่เหมือนเดิมแล้ว ไม่มีมดลูกข้างในก็โล่งหย่อนยานไป...ผลก็ทำให้ผู้ชายไม่ชอบไม่มีความสุขแบบนี้ละ” (น้ำหอม หญิงคู่ วย 56 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ ออกทั้งสองข้างจาก เนื้องอกที่มดลูก IDKI21040430)

เมื่อทำการตรวจสอบข้อความรู้กับผู้ชายที่เป็นสามี และเพื่อนบ้านของผู้หญิงที่ตัดมดลูกบางคนให้ข้อมูลที่ตรงกัน ในขณะที่บางคนเลี้ยงที่จะพูด ดังนี้

“การตัดมดลูกทิ้งก็หมายถึงว่าโองที่ไม่มีน้ำ โองที่ไม่มีน้ำจะไม่มียะไรต่อไปแล้ว... ก็คือว่าแบบมันโล่งว่าง อย่างนี้...” (สมชาย สามีหญิงชาวมุสลิม วัย 68 ปี IDGI02020402)

“ผู้หญิงที่ตัดมดลูก มันก็ไม่มีอะไรเลย... ผมขอเล่าตรงๆ ผมเคยมีประสบการณ์มา...แบบที่เขาว่าเหมือนกระบวยแก้วตุ่มนั่นแหละ...นั่นเลย ผมว่าจริงเลย” (หยก ผู้ชายเพื่อนบ้านในชุมชน วัย 58 ปี IDGI28011002)

ผู้หญิงตัดมดลูกที่เข้าร่วมศึกษา ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ความต้องการทางเพศลดลงหลังการตัดมดลูก และส่วนใหญ่แสดงถึงความไม่พึงพอใจต่อการมีเพศสัมพันธ์ มีเพียงคนเดียวเท่านั้นที่รับรู้ว่าการมีน้ำหล่อลื่นน้อยทำให้รู้สึกดีเมื่อมีเพศสัมพันธ์ จากความรู้สึกถึงความต้องการทางเพศที่ลดลงทำให้ผู้หญิงบางคนพยายามหลีกเลี่ยง บางคนอดทน ทุกซ์ และยอมให้ โดยใช้ความเจ็บไม่พูดคุย เพื่อลดความขัดแย้งและดึงสามีให้อยู่และซื้อสตั๊กกับตน แต่มีผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาบางคนมีครอบครัวที่แตกแยกจากปัญหาเพศสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นหลังการตัดมดลูก ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาหลายคนดำเนินชีวิตทางเพศหลังการตัดมดลูกในโลกส่วนตัวที่เป็นความลับของคนสองคน

2.2.3 มดลูก คือ ความสุขทางสังคม

ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาให้ภาพ “มดลูก” ให้ความสุขทางสังคมกับผู้หญิงในแง่มุมของการยอมรับในความเป็นผู้หญิงที่ครบสมบูรณ์ สามารถแสดงบทบาทในความเป็นหญิงได้สมบูรณ์แบบตามความคาดหวังของสังคม ทั้งบทบาทของการเป็นภรรยาที่ดี แม่ที่ดี ลูกสาวที่ดี ที่เป็นผู้ดูแลคนอื่น ๆ ได้เลี้ยงดูลูกที่เป็นวิถีชีวิตในสังคมทั่วไป ทำให้สร้างครอบครัวที่ดีเป็นที่ยอมรับของสังคม ถ้าผู้หญิงใดแสดงบทบาทตามที่สังคมกำหนดไว้ไม่ได้หรือไม่สมบูรณ์ ผิดแปลกแตกต่างจากผู้หญิงทั่วไป และการไม่มีมดลูกผู้หญิงหลายคนรับรู้ว่าเป็นภาพของความไม่ปกติทางเพศที่เสมือนถูกตีตราจากสังคม ด้วยวาทกรรมของความผิดปกติกับผู้หญิงไม่มีมดลูกที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของผู้หญิง ดังนี้

“ผู้หญิงเรามันต้องแต่งงาน มีลูก ชีวิตมันจึงจะสมบูรณ์...ตัดมดลูกแล้วมันมีลูกไม่ได้...แต่งงานไปครอบครัวก็ไม่สมบูรณ์ ก็อาจมีปัญหา...ฉันอยู่คนเดียวดีกว่า ใครจะว่าฉันคนทีนทึก ก็ดีกว่าแต่งแล้วเป็นทุกชั้นนะฉันว่า” (กลอยใจ หญิงโสควัย 48 ปี ตัดมดลูกออกอย่างเดียวตั้งแต่อายุ 38 ปี จากเนื้องอกที่มดลูก IDKI14021015)

“ป่าตัดมดลูก คนเขาก็มาเหย่...คิดว่าเราชอบเรื่องแบบนี้ ก็รู้สึกทำไมพูดกันอย่างนี้...แต่คือบางครั้งมันเหมือนเป็นปมด้อยของเรา แต่เราทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้แต่ใจเรานึก เออออะไรคนบางคนชอบพูดเรื่องอะไรที่มันไม่น่าฟัง...บางทีก็ไม่อยากไปไหนนอกบ้านเหมือนกัน ไม่ชอบ ไม่อยากได้ยินที่ชาวบ้านพูด...หลังๆก็ทำใจ ไม่สนใจไป” (สาตี หญิงหม้าย วัย 52 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกหนึ่งข้างจากมะเร็งที่มดลูก IDKI05021208)

2.2.4 มดลูก คือ ความสุขทางจิตวิญญาณ

ความสุขทางจิตวิญญาณของผู้หญิงอยู่ที่ความสุขที่ได้ผ่านการสรรสร้าง บทบาทความเป็นหญิงที่สมบูรณ์ บทบาทของภรรยาที่สมบูรณ์ บทบาทแม่ผู้ให้การเลี้ยงดู บทบาทลูกสาวที่ดูแลพ่อแม่ยามแก่ชรา และบรรลุผลตามเป้าหมายชีวิตที่ตั้งไว้ จนเกิด ความปิติยินดีภายในจิตส่วนลึก เกิดปัญญาหยั่งรู้ถึงปรากฏการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ทำให้ผู้หญิงปรับตัว อยู่กับปัญหาหรือแก้ไขปัญหาได้ จนเกิดความภูมิใจในตนเอง กับผลของการปฏิบัติตามบทบาทนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักสะท้อนให้เห็นความสุขทางจิตวิญญาณ โดยผ่านการเป็นแม่ที่สมบูรณ์ ถึงแม่จะเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว (Single Mother) ไร้สามีคอยช่วยเหลือ ดังนี้

“ใจคิดถึงแต่ลูก...ใจไม่อยากจะคิดถึงลูก เราตายแล้วใครจะเลี้ยง... พอฟื้นขึ้นมาก็ดีใจว่าเราไม่ตายแล้ว อยากเห็นหน้าลูกมาก... รอดมาได้ ...ทนลำบากเลี้ยงลูกคนเดียว เลี้ยงลูกมาโตจนเรียนจบกันหมดแล้ว...รู้สึกภูมิใจ เห็นเขามีการมีงานมีครอบครัว ดูแลตัวเองได้...บางทีก็คิดถึงลูกเขามีครอบครัวที่พร้อมหน้าพร้อมตากัน ลูกคงมีความสุข เขาอาจได้ไปเรียนเมืองนอกแบบลูกเพื่อน แต่พี่คนเดียวทำได้แค่นี้ก็ดีใจแล้ว ...ตอนนี้ตายไปก็หมดห่วงแล้ว” (พิกุล หญิงหม้าย วัย 67 ปี ตัดมดลูกออกอย่างเดียวจากภาวะรกค้าง IDKI30020125)

นอกจากนี้ความแตกต่างในหลักยึดทางศาสนาบางศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นหญิง เช่น ศาสนาคริสต์ ที่ร่างกายต้องครบสมบูรณ์เมื่อตาย มดลูกก็เป็นอวัยวะหนึ่งของร่างกาย เมื่อตัดมดลูกทำให้ร่างกายมีอวัยวะไม่ครบ การได้รับการอนุญาตจากพระก่อนผ่าตัด

สร้างความรู้สึกที่เป็นสุข สบายใจ โล่งใจ สำหรับผู้หญิงที่นับถือศาสนาคริสต์ ถ้าต้องผ่าตัดมดลูก ออกที่เป็นเหตุฉุกเฉินอาจส่งผลกระทบต่อความสุขทางจิตวิญญาณให้ผู้หญิงได้ แต่กรณีนี้ไม่พบผู้หญิงใน สถานการณ์นี้ และศาสนาพุทธ ความสุขทางจิตวิญญาณของผู้หญิง ผ่านการมีลูกผู้ชายได้บวชเรียน เมื่อไม่มีมดลูกผู้หญิงที่ไม่มีลูกชายจะหมดโอกาส มีตัวอย่างคำพูดของผู้หญิงตัดมดลูกที่เข้าร่วม ศึกษากล่าวถึงประเด็นนี้ดังนี้

“ก่อนผ่าตัดไปขอกับหลวงพ่อก่อนแล้วจึงมาผ่าตัด ตัดไปก็ไม่เป็นไร... ที่ว่าถ้าไม่ได้ขอแล้วตัด มดลูกออกมันก็ไม่ดี ตายไปก็ไม่ครบ ... ผู้หญิงคนนั้นก็อาจไม่สบายใจได้ ... แต่ก็มาสารภาพ บาบกับพระเจ้าได้ในภายหลัง ถ้าขอก่อนพระเจ้าท่านรับรู้แล้วไม่เป็นไร” (มณฑา วัย 64 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI32010207)

“มีลูกคนเดียวเป็นผู้ชาย ... โชคดี เขาจะได้บวชให้...นี่ก็ว่าจะให้เขาบวชเรียนทางศาสนา เขาก็ อยากรบขอยู่...บวชเป็นเณรก่อนแล้วก็บวชพระนะ” (อรุณ วัย 52 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ ออกสองข้างจากเนื้องอกมดลูกเจริญผิดที่ IDKI 04031109)

โดยสรุป “มดลูก” ให้ภาพความหมายของความสุขกับผู้หญิงในทุกแง่มุม ของความเป็นมนุษย์ ทั้ง สุขกาย สุขใจ สุขทางสังคม และความสุขทางจิตวิญญาณ ที่เป็นความ ต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน (Milliken, 1998; Dossey et al., 2003) ซึ่งความต้องการ ทางด้านร่างกายที่มีความสมบูรณ์พร้อมนำมาซึ่งสุขภาพที่แข็งแรง การทำบทบาทหน้าที่ต่างๆ ของ ผู้หญิงตามความต้องการของตนและตามความคาดหวังของสังคมได้ เมื่อไม่มีมดลูกการทำหน้าที่ บางส่วนในความเป็นหญิงถูกตัดทอนไป

นอกจากนี้ผู้หญิงยังให้ความหมายของมดลูกในแง่ของความสุขทางด้าน จิตใจ ที่ร่างกายสมบูรณ์ จิตใจดี อารมณ์มั่นคงทำให้ความสัมพันธ์กับคนอื่น ที่นำมาซึ่งความ สนุกสนาน แม้กระทั่งการมีเพศสัมพันธ์ที่ดี ที่บ่งบอกถึง ความรู้สึกของการมีชีวิตที่เป็นสุข (A sense of well-being) ที่เป็นความต้องการที่ตนเองยอมรับในตัวเอง และสังคมยอมรับตน ความสุขทางสังคมมี ความสัมพันธ์กับความเป็นตัวตน (Cumbie, 2001) ที่ผู้หญิงต้องการสัมพันธ์กับคนอื่นๆ และรู้สึกว่ เขาเห็นความสำคัญ ต้องการให้ตนมีความสำคัญ โดยเฉพาะกับสามี และยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของ ครอบครัว การมีมดลูก ผู้หญิงรับรู้ว่าตนไม่แปลกแยกจากคนอื่น ผู้หญิงเมื่อได้รับการยอมรับจาก ครอบครัว สังคม ไม่ถูกตีตรา ทำให้มีความสุขทางสังคม เมื่อกายดี จิตใจดี สังคมดี จะนำไปสู่

ความสุขทางจิตวิญญาณ เป็นความรู้สึกบรรลุปเป้าหมาย และมีคุณค่าในตนเอง และ การหยั่งรู้ มีความปิติในจิตใจที่เป็นสุข (พระพรหมคุณาภรณ์, 2547)

ความสุขทั้ง 4 ประการเป็นองค์ประกอบทั้งหมดของชีวิตผู้หญิงที่เป็นองค์รวม (Dossey et al., 2003; Morse, 2007; ประเวศ วะสี, 2541) ที่ผู้หญิงสะท้อนประสบการณ์ให้เห็นว่า มดลูกไม่ใช่เพียงอวัยวะหนึ่งของร่างกายผู้หญิง ที่หมดหน้าที่ทั้งหมดความหมาย แต่มดลูกนั้นเป็นเสมือนทุกๆสิ่งที่เป็นชีวิตของผู้หญิง ที่เป็นคนทั้งคนที่ประกอบสร้างมาเป็นผู้หญิงคนหนึ่ง

2.3 มดลูกคือความเป็นผู้หญิงที่สมบูรณ์

ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษารับรู้ว่ามีนุษย์ไม่ว่าผู้หญิงหรือผู้ชายที่สมบูรณ์ คือ การมีอาการครบสามสิบสอง การไม่มีมดลูกบ่งบอกถึงการมีไม่ครบ และผู้หญิงเท่านั้นที่มีมดลูก เมื่อไม่มีจึงทำให้ความเป็นผู้หญิง ไม่สมบูรณ์ ดังตัวอย่างคำพูด เช่น “รู้สึกว่าคุณขาด” “ไม่สมบูรณ์” “ไม่ครบ” “ไม่เต็ม” “ไม่ครบสามสิบสอง” “เป็นปมด้อย” เป็นต้น ข้อความที่ได้แยกเป็นสาระย่อยดังนี้

2.3.1 ไม่มีมดลูกเหมือนเป็นคนไม่ครบสามสิบสอง (ความพิการทางกาย)

ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษารับรู้ว่าการครบสามสิบสอง คือคนที่มีองค์ประกอบประกอบขึ้นมาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นั่นคือ มีร่างกายที่มีอวัยวะครบถ้วนสมบูรณ์และจิตใจที่สมบูรณ์ ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาส่วนใหญ่รับรู้ว่าคุณถูกตัดมดลูกออกไปนั้นเหมือนขาดบางสิ่งบางอย่างที่เป็นองค์ประกอบของร่างกายในความเป็นผู้หญิง และรู้สึกว่าคุณเป็นคนที่ไม่ครบสามสิบสองคือการมีร่างกายไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ บางคนรับรู้ว่าคุณภายนอกอาจดูปกติแต่ใจนั้นรู้เสมอว่า ขาดสิ่งหนึ่งไป อาการที่ไม่ครบสามสิบสองที่มาจากการขาดมดลูก ทำให้ผู้หญิงรู้สึกถึงภาวะสุขภาพที่ไม่แข็งแรง คุณค่าในตนเองลดลง แสดงบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงไม่สมบูรณ์ ในผู้หญิงที่สมรสแล้วรู้สึกว่าตนบกพร่องในบทบาทภรรยา คนที่ไม่มีบุตรก็จะไม่สามารถเป็นแม่ได้ในคนโตจะขาดความมั่นใจในการมีชีวิตคู่ ดังนี้

“มันเหมือนขาดไป...เหมือนกับขาดอะไรไปซักอย่าง...บางทีก็นึกอยู่เรื่อย ...มันขาดอะไรไปอย่าง มันไม่มีอะไรอย่างหนึ่งในสามสิบสองในตัวก็คิดอยู่... บางทีก็คิดนะว่าเราทำหน้าที่ไม่ค่อยสมบูรณ์แล้วนะ” (ลินจี หญิงคู่ วัย 42 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกทั้งสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKIO2050514)

“คือมันขาดไป ...คนเราไม่รู้ว่ามันขาดอะไร เหมือนเว้งว่าง... แต่ความรู้สึกป่าไม่มีตรงนั้นตัดไปมันก็เหมือนธรรมดาในตัวเรา แต่ก็คิดว่าอะตัวเราเนี่ยมันเหมือนขาดไปแต่ความรู้สึกมันไม่

รู้ว่ามันขาดเพราะเราไม่มีอะไรที่ผิดปกติ จะรู้แต่ว่า...เรานี้มีตำหนิที่ท้องเรามีแผลซะแล้ว”
(สาตี หญิงหม้าย วัย 52 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกหนึ่งข้างจากมะเร็งที่มดลูก
IDKI05020908)

“ถ้าเรามีมดลูกก็ทำให้เราเป็นคนสมบูรณ์ ไม่มีก็ไม่ครบซึ...สามสิบสองนี่ก็ครบ แต่แต่นี้มันก็คือมันก็ไม่ถึง สามสิบสอง แล้วเพราะขาดมดลูกไปแล้ว...เรื่องแต่งงานก็ไม่คิดแล้ว เราไม่ครบแล้ว...แต่งงานไปก็มีปัญหา เลยอยู่คนเดียวมานี่แหละ” (กลอยใจ หญิงโสดวัย 48 ปี ตัดมดลูกออกอย่างเฉียดตั้งแต่อายุ 38 ปี จากเนื้องอกที่มดลูก IDKI14030310)

ความเชื่อตามหลักศาสนาบางศาสนา เช่น ผู้หญิงที่นับถือศาสนาคริสต์ที่เชื่อว่า ตายไปศพต้องครบจึงจะสมบูรณ์ จึงจะถือว่ามิบุญ แต่ถ้าขออนุญาตพระเจ้าแล้วจะไม่เป็นไร ส่วนศาสนาอิสลาม การมีอวัยวะไม่ครบ ผู้หญิงมุสลิมเชื่อว่าเมื่อตายจะได้ไปอยู่กับพระเจ้า ร่างกายเป็นของพระเจ้า เมื่อตัดมดลูกออกเท่ากับพระเจ้า เอาอวัยวะนั้นไปแล้ว ทำให้ต้องยอมรับกับสิ่งที่เกิดขึ้น

“... นั่นแหละอันนั้น (มดลูก) ขาด ไปก็คือว่าเราขาดเราไม่มีมดลูกแล้ว มันก็ไม่ครบสามสิบสองแล้ว...อะไรๆ ก็ไม่ดี ไม่แข็งแรง ทำงานหนักไม่ได้...มีลูกอีกไม่ได้ พระเจ้าเอาเราไปบางส่วนแล้วต้องทำใจ เขากำหนดมาแบบนี้ละ...” (วาสนา หญิงคู่มุสลิม อายุ 38 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกหนึ่งข้างจากถุงน้ำที่รังไข่ IDKI27010613)

2.3.2 ไม่มีมดลูกเหมือนเป็นผู้หญิงบ้าง บอๆ (ความพิการทางจิตใจ)

ผู้หญิงตัดมดลูกที่เข้าร่วมศึกษาหลายคนรับรู้ว่าจะสังคม เพื่อนบ้านบางส่วนยังให้ภาพผู้หญิงที่ตัดมดลูก เป็นผู้หญิงที่มีความไม่ปกติทางจิต เป็นคนบ้าง บอๆ กระพริบกะพริบ หลงๆ ลืมๆ ยังเป็นการตอกย้ำให้ผู้หญิงที่ตัดมดลูกรู้สึกว่าตนไม่ปกติ ไม่สมบูรณ์ ที่พบทั้งผู้หญิงที่อายุมากและอายุน้อย ทั้งๆที่ความพิการนั้นเป็นสิ่งที่มองไม่เห็น แต่ตัวผู้หญิงรับรู้ตลอดเวลาว่า ตนไม่มีมดลูก ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของกลอยใจ สละ น้ำตาลและวาสนา ดังนี้

“... เราผ่าตัดมดลูกเราก็ไม่ครบอยู่แล้วเราก็กังๆพูดกับเขาว่าเออถ้าพูดอะไร ไปเขาก็ไม่ถือสาเราหรอก บางทีก็กลัวเขาพูดกันบ้างเหมือนกันแหละ แต่มันก็มีนะ มีแต่คนในบ้าน ญาติๆ บ้างเพื่อนๆ บ้าง เขาແ່ຍ่ เขาก็บอกอย่าไปถือสา มันไม่ค่อยนั้น (ดี) มันบ้าง บอๆ ปล่อยมันไป

คนหนึ่ง... ก็เราไม่ครบอยู่แล้ว ก็มันขาดไปแล้วนะ” (กลอยใจ หญิงโสควัย 48 ปี ตัดมดลูก ออกอย่างเฉียวตั้งแต่อายุ 38 ปี จากเนื้องอกที่มดลูก IDKI14030323)

“คนไม่มีมดลูก มันก็ไม่สมบูรณ์แบบ...พอไม่มี (มดลูก) ก็หลงๆลืมๆ ทำอะไรแป็บ ลืม แล้ว เหมือนคนกระพlungกะพรว้า บางทีคนเขาก็รำคาญเรา” (สละ หญิงโสควัย 65 ปี ตัดมดลูก และรังไข่ออกสองข้างจากมะเร็งปากมดลูกระยะแรก IDKI13030305)

“... เดี่ยวนี้ไม่รู้เป็นไงซีลืมจริง เพื่อนก็ว่า อีนี่ทำไมมึงกระเป็บกระป้าบนักวะ ... ตั้งแต่มีง่ามานี้ยังงัวะ ...บางคนก็ว่าโอยอย่าไปว่ามันก็มันไม่มีมดลูก...” (น้ำตาล หญิงคู่ วัย 42 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI12030216)

“คนไม่มีมดลูก ... เหมือนเป็นคนประสาท ...แบบว่าพูดอะไรแล้วต้องพูดแล้วพูดอีกใจ... เหมือนกับเป็นคนทีพูดมาก พูดวนไปวนมา” (วาสนา หญิงคู่ มุสลิม อายุ 38 ปีตัดมดลูกและรังไข่ออกหนึ่งข้างจากถุงน้ำที่รังไข่ IDKI27020708)

2.3.3 ไม่มีมดลูกเหมือนเป็นผู้หญิงไม่ปกติทางเพศ (การตีตราของสังคม)

ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษารับรู้ว่าสังคมยังให้ภาพผู้หญิงที่ตัดมดลูกเป็นผู้หญิงที่ไม่ปกติทางเพศ ที่มีภาพทั้งเป็นผู้หญิงที่มีความต้องการทางเพศมากเกินไปและน้อยเกินไป คำที่เกิดจากสังคมให้ภาพการผลิตซ้ำกับผู้หญิงที่ไม่มีมดลูก เช่น “เหมือนเอากระบวยใส่ตุ่ม” “เหมือนโองที่ไม่มีน้ำ” “เหมือนถูกตอน” “บ้าผู้ชาย” (มีความต้องการทางเพศมากเกินไป) “ไม่เอาหัว” (มีความต้องการทางเพศน้อยเกินไป) เป็นต้น ที่ผู้หญิงรับรู้ บางคนยอมรับบางคนปฏิเสธ จากสิ่งที่สังคมตีตราให้กับผู้หญิงที่ตัดมดลูก ทำให้ผู้หญิงหลายคนเป็นทุกข์ ไม่พอใจ สังคมน้อยลง แต่ก็ต้องดำรงอยู่ในสังคมนั้น ตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรอง ดังนี้

“เขาพูดกันทั้งนั้นว่าตัดแล้ว หัวไปเรื่อยเฉื่อย ... ผู้หญิงที่ตัดมดลูกเขาว่าหัวไปมีเมียน้อยกันทั้งนั้นเลย พูดกันเยอะ เขาพูดกันแบบชาวบ้านชาวบ้าน ...พอไม่มีมดลูกเรื่องแบบว่ามันค่อยไปมั่ง มันไม่สนองนะ แบบถ้ามีมันก็ให้ความสมบูรณ์ได้ ...” (ลินจี่ หญิงคู่ วัย 42 ปี ตัดมดลูก และรังไข่ออกทั้งสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI02020311)

“พี่ว่าไม่จริง ... ที่ชาวบ้านพูดว่า ต้องการเยะ (ความต้องการทางเพศ) ไม่พอ ที่ไม่เป็นเลย... บางทีก็โมโหพอเมากันก็พูดให้ได้ยินไม่ชอบเลย” (นำหอม หญิงคู่ วัย 56 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากมะเร็งที่มดลูก IDKI05021208)

ความเชื่อของคนในสังคม ที่หล่อหลอมความคิดกับผู้หญิงที่ไม่มีมดลูก ที่การไม่มีมดลูกเหมือนผู้หญิงมีความบกพร่องทางเพศหรือไม่ปกติทางเพศนั้นเสมือนเป็นการตอกย้ำการตีตราจากสังคม ที่ยืนยันด้วยคำบอกเล่าของ ผู้ให้ข้อมูลรองซึ่งเป็นสามีของผู้หญิงตัดมดลูกที่เข้าร่วมศึกษา และเพื่อนบ้านในชุมชน ดังนี้

“การตัดมดลูกทั้งก็หมายถึงว่า โองที่ไม่มีน้ำ โองที่ไม่มีน้ำจะไม่มื่ออะไรต่อไปแล้ว...ก็คือน้ำแบบมันโล่งว่าง อย่างนี้นะ” (สมชาย สามีผู้หญิงตัดมดลูก มุสลิม วัย 68 ปี IDGI02020402)

“สน: เออบางครั้งมันก็มีเหมือนกันนะตัดมดลูกทั้งนี้มันคล้ายๆ กับเราไปทำหมันคล้ายๆ กับเรียกว่าไป “ตอน” (การทำให้ไม่มีลูก) นั่นแหละเออ

ผู้วิจัย: ตัดมดลูก ทำหมันเหมือนกันหรือคะ มันเป็นอย่างไงคะ

นวย: เหมือนกัน ตัดมดลูก ทำหมันก็ ประเภทเดียวกัน แล้วเออที่นี้มันก็เลยเกิดอารมณ์ บางคนเขาว่าถ้าตัดลงมันก็ดี ถ้าตัดไม่ลงมันก็เกิดปัญหา

ผู้วิจัย: มันเป็นปัญหากับของผู้ชาย

นวย: ของผู้หญิงนี่แหละที่เป็น

ผู้วิจัย: คำว่าลงเป็นอย่างไงคะ

นวย: คือเหมือน ที่ว่าลงตุคนะ ไม่ขึ้นปากก็ลงตุคนะ อย่างงั้นนะ.....

ผู้วิจัย: เป็นอย่างไรคะ

นวย: เออขึ้นปากก็พูดมากเที่ยวค้าเที่ยวอะไรเขาสารพัดเลยอยู่แถวบ้านมีเหมือนกันใครพูดอะไรนิกก็ด่าสะบัดช่อเลย

ผู้วิจัย: ตัดมดลูกมันมีขึ้นกับลง ถ้าขึ้นปากก็คือพูด ถ้างลงเป็นอย่างไงคะ

นวย: ถ้างลงก็ ขาดผู้ชายไม่ได้ มีไปเรื่อย ที่เขาว่าไม่พอนะ มันก็มีปัญหา... บางคนก็แบบไม่เอาหัวเลย ครอบคร้ว สามี ลูก เป็นปัญหาหมด” (การสนทนากลุ่มเพื่อนบ้านชาย ในชุมชนชนบท FGGI41 42 43-0214)

ผู้หญิงตัดมดลูกที่เข้าร่วมศึกษารับรู้ตรงกันว่า หลังการผ่าตัดตนยังเป็นผู้หญิงอยู่ ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Elson (2004) ที่พบว่าผู้หญิงหลังตัดมดลูกยังรู้สึกว่าเป็นผู้หญิง แต่ในการศึกษานี้ผู้หญิงรับรู้ว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่สมบูรณ์ เสมือนเป็นคนที่พิการที่ไม่ครบสามสิบสอง ขาดบางสิ่งบางอย่างไป ถึงแม้จะไม่เห็นได้ด้วยตาเปล่า แต่ตนก็รับรู้ตลอดเวลา ซึ่งความไม่สมบูรณ์ที่มาจาก การไม่มีมดลูกผู้หญิงสะท้อนให้เห็นเป็นความพิการใน 3 ส่วน คือ พิการทางกายที่มีอวัยวะไม่ครบที่ส่งผลต่อความพร้อมในบทบาทการเป็นภรรยา หมดความสามารถในการเป็นแม่ที่จะมีลูกเป็นของตนเองอีก ส่วนความพิการทางจิตใจ ที่การไม่มีมดลูกทำให้อารมณ์แปรปรวน ไม่คงที่ อันทำให้ภาพของผู้หญิงที่ไม่มีมดลูกเหมือนเป็นผู้หญิงจิตใจไม่ปกติ บ้าๆ บอๆ นอกจากนี้ยังมีภาพของผู้หญิงที่มีความผิดปกติทางเพศที่ถูกตีตราจากสังคม ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาจึงรับรู้ว่าการไม่มีมดลูกเป็นความพิการอย่างหนึ่ง ที่แสดงการไร้ความสามารถ การขาดความไม่สมบูรณ์ ที่ทำให้ผู้หญิงขาดความมั่นใจในตนเอง และขาดความน่าเชื่อถือซึ่งสอดคล้องกับหลายการศึกษาที่ศึกษาในผู้หญิงพิการ โดยความพิการถูกรับรู้ว่าเป็นเรื่องของกรรมความสามารถ และการขาดหรือการมีเกิน (Chirawatkul & Manderson, 1994; Rukwong et al., 2007)

ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาบางคนรับรู้ว่าการไม่มีมดลูกมีผลต่อตนเองและครอบครัวมาก โดยมดลูกมีความเชื่อมโยงกับบทบาทของความเป็นหญิง หน้าที่และการครอบครองทรัพยากรในสังคม ที่ ผสมผสานกับการพร้อมของฮอร์โมนเพศที่เกิดจากการผ่าตัดมดลูก โดยเฉพาะการตัดรังไข่ทั้งสองข้างออกพร้อมด้วย ส่งผลต่อความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้หญิงที่ตัดมดลูก แต่ผู้หญิงที่มีสามีให้ความเข้าใจ จะสามารถดำรงชีวิตและมีความสุขกับครอบครัวได้ ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาจึงเชื่อว่าการไม่มีมดลูกทำให้ตนไม่สมบูรณ์ และผลของความเชื่อของคนในชุมชน สังคม เพื่อนบ้านส่งผลต่อความรู้สึก ความคิดและการดำเนินชีวิตกับผู้หญิงเหล่านี้ด้วยเช่นกันซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Galavotti & Richer (2000) ที่พบว่าวัฒนธรรม ความเชื่อ มีผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้หญิงหลังการตัดมดลูก การไม่มีมดลูกจึงส่งผลต่อสุขภาวะของผู้หญิงทั้งกาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ

2.4 มดลูกคือภาระของผู้หญิง

ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาทุกคนรับรู้ว่าการไม่มีมดลูกถึงแม้จะเป็นสิ่งที่สร้างความสมบูรณ์ในความเป็นผู้หญิงแต่ก็เป็นสิ่งที่สร้างภาระให้กับผู้หญิงด้วยเช่นกัน มดลูกนั้นเป็นแหล่งสร้างเลือดประจำเดือน ที่เป็นภาระที่ผู้หญิงต้องดูแลตนเองทุกเดือน ทั้งค่าใช้จ่าย ความไม่สะดวกสบายในการทำงานและทำกิจกรรมต่างๆรวมทั้งรบกวนกับการเดินทาง และยังผู้หญิงที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่มีอาการไม่สุขสบายจากการมีประจำเดือนที่มีอาการรุนแรง เช่น เลือดประจำเดือนออกมาก มี

อาการปวดประจำเดือน ไบเกรน เป็นต้น ยิ่งทำให้ผู้หญิงรู้สึกว่ามดลูกยิ่งเป็นภาระที่กระทบต่อชีวิต ทั้งชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานมาก และเมื่อตัดมดลูกทำให้ผู้หญิงบางคนรู้สึกหมดภาระหมด ความกังวลไป ข้อค้นพบนี้พบทั้งในผู้หญิงโตและผู้หญิงที่มีคู่นี้

“ผู้หญิงเรา มีมดลูกมันก็เป็นภาระเหมือนกัน ช่วงที่เป็น (มีรอบเดือน) ก็ทำให้เราทำอะไรไม่ค่อยสะดวก ไปไหนมาไหนลำบาก นี่จะกังวลเวลาเดินทาง พอดี (มดลูก) หมดห่วงไปเลยคะ ...” (ลินจี่ หญิงคู่ วัย 42 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกทั้งสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI02020901)

“ไม่มีมดลูกก็ดีไปอย่าง ... มันดี มันหมดภาระเราไม่ปวดท้อง ไม่ต้องมีเมน ... ที่ว่าไม่ต้องมาใส่ผ้าอนามัย (อนามัย) ไม่ต้องซื้อให้เสียตัง... ก็เดือนหนึ่งก็ สี่ห้าห้าสิบลูกแล้ว ถักเปล รับจ้างได้ วันหนึ่งก็ สี่ห้าสิบลูกเหมือนกัน (หัวเราะ)” (ละมุด วัย 45 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI06010709)

ในผู้หญิงที่มีคู่นี้ไม่ได้มองมดลูกเป็นภาระเฉพาะความไม่สะดวกสบายเท่านั้น แต่ให้ภาพว่าการมีมดลูกสร้างภาระให้กับผู้หญิงในด้านของการตั้งครรภ์ ที่ผู้หญิงต้องคอยคุมกำเนิด เมื่อมีเพศสัมพันธ์ เมื่อไม่มีมดลูกทำให้ไม่ต้องกังวลเรื่องการตั้งครรภ์ หมดภาระในการคุมกำเนิด ทำให้ลดความวิตกกังวลเมื่อมีเพศสัมพันธ์ ดังนี้

“...ตอนเป็นสาว พี่ทรมาณปวดท้องทุกเดือน...คิดนะทำไมเราปวดคนอื่นไม่เห็นปวด ไม่อยากมีมดลูกของมันก็เป็นภาระจิงเลย คิดนะ พอมาแต่งงานแรกพี่ก็ไม่คุม (กำเนิด) ก็มีหัวปีท้ายปี (มีลูก) เราก็ต้องคุม ...กินยาคุม เวลาจะมีอะไรกันก็กังวล กลัวท้อง ...พอผ่ามดลูกออก มันสบายหมดภาระ ยาคุมก็ไม่ต้องกิน ท้องก็ไม่กลัวอีก หายกังวลไปเลยคะ” (ส้มโอ หญิงคู่ วัย 51 ปี ตัดมดลูกออกอย่างเดียว จากเนื้องอกที่มดลูกเมื่ออายุ 35 ปี IDKI22020717)

“...ไม่มีมดลูก ก็ดีไปอย่าง เวลาจะมีอะไรอะไร ก็ไม่ต้องกลัวท้องกลัวอะไร ไม่ต้องคอยกินยาฉิบยา (ยาคุมกำเนิด) เดี่ยวลืมเดี๋ยวอะไรผู้หญิงเรา มันเหมือนหมดภาระเรื่องนี้ไปเลย” (ดาวัลย์ หญิงคู่ อายุ 34 ปี ตัดมดลูกออกและรังไข่ออกหนึ่งข้าง จากเนื้องอกที่มดลูก IDKI24020328)

นอกจากนี้ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาบางคนยังสะท้อนว่ามดลูกเป็นแหล่งเชื้อโรคที่ทำให้ผู้หญิงเจ็บป่วย อันทำให้ผู้หญิงบางคนรู้สึกเป็นภาระ ดังนี้

“มดลูกไม่ดี ก็เหมือนแหล่งโรคทำเราไม่แข็งแรง ป่วยบ่อย...บางทีก็คิดนะ เป็นผู้หญิงลำบาก แท้ สร้างความลำบากให้เราจริง” (ลำไย วัย 53 ปี ตัดมดลูกและรังไข่ออกทั้งสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI01030507)

“มดลูกเป็นที่รองรับเชื้อโรค เหมือนเป็นตัวกรองเชื้อโรคที่จะเข้าร่างกาย... แต่ที่ว่ามันก็เหมือนเป็นที่เชื้อโรคสะสมด้วยนะ คือมันอยู่ในร่างกายเรา เชื้อก็อยู่ในร่างกายเรา จะทำความสะอาดมันก็ยาก ... อย่างของผู้ชายของเขาอยู่ข้างนอกทำความสะอาดง่าย ... ผู้หญิงเราก็ต้องดูแลเรื่องแบบนี้มากกว่าผู้ชาย” (น้ำอ้อย อายุ 48 ปี คู่ ตัดมดลูกและรังไข่ออกทั้งสองข้างจากเนื้องอกที่มดลูก IDKI10021102)

3. สรุปและอภิปรายข้อค้นพบ

กระบวนการตัดสินใจของผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาหลังรับรู้ว่าจะต้องรักษาด้วยการตัดมดลูกมีผลต่อการรับรู้ความหมายของมดลูก ผู้หญิงกลุ่มที่ตัดสินใจแบบจำยอม จำนนต่อการตัดมดลูก ให้ความหมายต่อมดลูกในด้านบวกสูง โดยเฉพาะผู้หญิงที่ไม่มีอาการและอาการแสดงมาก่อน และให้ภาพของการไม่มีมดลูกด้านลบสูง ส่วนการตัดสินใจแบบ ต้องแน่ใจถึงจะยอมรับการตัดมดลูกและจากปฏิเสธการยอมรับการตัดมดลูก การให้ความหมายต่อมดลูกมีทั้งบวกและลบทั้งนี้ อยู่ที่การได้ข้อมูลที่เพียงพอ ความรุนแรงของพยาธิสภาพ ความต้องการมีบุตรเพิ่ม การมีคู่ชีวิต

การให้ความหมายของมดลูกตามการรับรู้ของผู้หญิงที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งสรุปได้ 4 นัย คือ 1) มดลูกคืออำนาจของผู้หญิง 2) มดลูกคือความสุขของผู้หญิง และ 3) มดลูกคือความเป็นผู้หญิงที่สมบูรณ์ 4) มดลูก คือ ภาระของผู้หญิง ความเข้าใจเรื่อง “มดลูก” ของผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษา ถึงแม้ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาหลายคนจะไม่เคยเห็นมดลูกมาก่อน แต่ทว่าแต่ละคนจะมีจินตนาการจากคำบอกเล่าที่สืบทอดกันมาก คำบอกเล่าของผู้ให้การรักษา และภาพจากตำราเอกสารต่างๆ โดยผู้หญิงจินตนาการจากสิ่งที่รับรู้ นั่น และผู้หญิงเหล่านี้ทุกคนรับรู้ว่าคุณเป็นผู้หญิงต้องมีมดลูก และเป็นอวัยวะที่อยู่ภายในเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้หญิง หลายคนไม่รู้ว่าเป็นอย่างไร โดยเฉพาะผู้หญิงโสด ในขณะที่ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วสามารถนึกและจินตนาการภาพได้ดีกว่าผู้หญิงโสด ในส่วนของรูปลักษณะทางกายภาพของมดลูก ผู้หญิงทุกคนรับรู้ว่ามีมดลูก

เป็นอวัยวะหนึ่งของร่างกายของผู้หญิงที่อยู่ภายในท้องของผู้หญิงเป็นที่อยู่ของเด็ก และมีเฉพาะในเพศหญิงเท่านั้น ภาพมดลูกของผู้หญิงแต่ละคนมีความแตกต่างกันตามการรับรู้และการศึกษาของแต่ละคน

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าผู้หญิงตัดมดลูกที่เข้าร่วมศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับมดลูกจากความรู้ที่ถ่ายทอดต่อกันมาจากครอบครัวและสังคม ผสมผสานกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ว่ามดลูกเป็นสิ่งที่แสดงความสามารถในการเจริญพันธุ์ เป็นอวัยวะหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงมีกำลังตั้งครรภ์ได้แต่ผู้ชายไม่มี ผู้หญิงจึงถูกกำหนดบทบาทหน้าที่ของความเป็นแม่ที่เป็นผู้ให้กำเนิดบุตรและเลี้ยงดูบุตร (มัลลิกา มดีโกและคณะ, 2540; Lorber & Moore, 2002) อันเป็นสิ่งที่สังคมคาดหวังว่าผู้หญิงเป็นเพศแม่ การไม่มีมดลูกจึงทำให้ผู้หญิงหมดความสามารถในการมีบุตร และยิ่งผู้หญิงคนใดที่ไม่เคยมีบุตรเท่ากับบทบาทของความเป็นแม่ก็จะขาดหายไปเท่ากับว่าการตัดมดลูกมีผลทำให้ผู้หญิงสูญเสียอัตลักษณ์ การมีมดลูกทำให้ผู้หญิงมีลูกได้มีความเป็นเจ้าของ และลูกคือสายใยที่ดึงความสนใจและเอาใจใส่จากสามีให้อยู่กับตน มดลูกจึงเป็นเสมือนอำนาจของผู้หญิงที่ผู้หญิงมีและใช้เป็นอำนาจในการต่อรองอำนาจผู้ชาย ในสังคมไทยที่ยังเป็นสังคมชายเป็นใหญ่ (พิมพ์วัลย์ บุญมงคล และคณะ, 2542; ปราณี วงศ์เทศ, 2544; อมรา พงศาพิชญ์, 2548) ที่โยนไปสู่อำนาจในการควบคุมทรัพยากรที่ผู้หญิงมักมี โอกาสในการประกอบอาชีพ และมีรายได้ต่ำกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะชีวิตหลังการแต่งงานที่มีภาระทั้งงานในบ้านและนอกบ้าน ผู้หญิงหลายคนต้องพึ่งรายได้จากสามี การไม่มีมดลูกของผู้หญิงจึงส่งผลกระทบต่อชีวิตของผู้หญิง

เมื่อผู้หญิงถูกตัดมดลูกไป ผู้หญิงบางคนจึงรู้สึกสูญเสีย โดยเฉพาะคนที่ต้องการมีบุตร หรือยังมีบุตรไม่เพียงพอ รวมถึงผู้หญิงที่เป็น โสครด้วยเช่นกันซึ่งการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Markovic และคณะ (2008) ที่พบว่าเมื่อผู้หญิงไม่มีมดลูกจะรู้สึกการสูญเสียการควบคุมเกี่ยวกับการสืบพันธุ์ทำให้รู้สึกสูญเสียความเป็นหญิงลงไปด้วยและการศึกษาของ Elson (2004) ที่พบว่าการตัดมดลูกมีผลต่อความรู้สึกสูญเสียอัตลักษณ์ทางเพศภาวะของผู้หญิงไป ดังนั้นผู้หญิงจึงให้คุณค่าและให้ความหมายต่อมดลูกแตกต่างกันไปตามบริบท สังคม และเพศภาวะของแต่ละคน

ผู้หญิงที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักหลายคน รับรู้ว่ามดลูกคือสิ่งแสดงความสุขของผู้หญิง โดยรับรู้ว่าการมีมดลูกที่สุขภาพดีทำให้ผู้หญิงแข็งแรง ซึ่งเมื่อเชื่อมโยงกับพยาธิสภาพที่เป็นก่อนการผ่าตัด ที่ผู้หญิงรู้สึกว่าคุณเจ็บป่วยจึงอ่อนแออยู่แล้ว มาประกอบกับคำแนะนำที่ได้รับจากผู้ให้การรักษาและผู้ให้ดูแล ถึงการปฏิบัติตัวหลังการผ่าตัดที่ห้ามยกของหนัก ทำให้ผู้หญิงไม่กล้ายกของหนัก หรือทำงานหนัก จึงรู้สึกเหมือนตนเป็นคนไม่แข็งแรงและการตัดมดลูกถ้าร่วมกับการตัดรังไข่ ออกทั้งสองข้างด้วยนั้นผู้หญิงถ้ายังอยู่ในวัยเจริญพันธุ์นั้นจะเข้าสู่ภาวะขาดฮอร์โมนเพศทันที

(Berek, 2007; Farquhar et al., 2005) ผู้หญิงจะเผชิญอาการวัยทอง ที่ไม่สุขสบายทั้งร่างกายและจิตใจ ผู้หญิงจึงรู้สึกเหมือนคนเจ็บป่วย สุขภาพอ่อนแอลง จึงไปกระทบต่อการทำหน้าที่บทบาทความเป็นหญิง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริอร ลินทู (2542) ที่ความเจ็บป่วยเรื้อรัง สุขภาพที่ไม่สมบูรณ์มีผลกระทบต่อบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิง

ส่วนในผู้หญิงที่ตัดมดลูกและยังมีรังไข่อยู่อาจเหลือ 1 หรือ 2 ข้าง ผู้หญิงบางคนรับรู้ว่ามีมดลูกและรังไข่เป็นคนละส่วนกันแยกจากกัน ในขณะที่บางคนรับรู้ว่ามีมดลูกและรังไข่เป็นสิ่งที่เดียวกันที่เกี่ยวข้องกับการสร้างฮอร์โมนเพศหญิง จึงเกิดความสับสนไม่แน่ใจต่อความผิดปกติที่เกิดขึ้นกับตน และจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์หลายการศึกษายืนยันว่า การตัดมดลูกออกเหลือรังไข่ไว้ในระยะยาวมีผลทำให้ผู้หญิงนั้นเข้าสู่ภาวะหมดประจำเดือนเร็วกว่าผู้หญิงที่มีมดลูกปกติ (Siddle et al., 1986; Youngkin & Davis., 2004; Farquhar et al., 2005; Simon, 2007) ประกอบกับการไม่มีประจำเดือนออกให้เห็นเช่นผู้หญิงที่มีมดลูก จึงไม่มีสัญญาณใดบอกว่าเป็นอาการเข้าสู่วัยหมดประจำเดือน เหมือนเช่นคนที่หมดประจำเดือนตามธรรมชาติ (Linenberger & Cohen, 2004) ผู้หญิงจึงเกิดภาวะสับสน ไม่เข้าใจต่อสภาพที่ตนต้องเผชิญ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงกับตนจึงเชื่อมโยงการไม่มีมดลูกกับภาวะสุขภาพที่เกิดขึ้น ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาหลังการตัดมดลูกที่ยังมีรังไข่อยู่มีอาการเข้าสู่วัยหมดประจำเดือนใช้ระยะเวลาหลังการผ่าตัดแตกต่างกันไปในผู้หญิงแต่ละคนที่ทำให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอันส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดและการดำเนินชีวิตของผู้หญิงเหล่านี้

ผู้หญิงตัดมดลูกที่เข้าร่วมศึกษาที่สมรสแล้วมีประสบการณ์ ความต้องการทางเพศลดลงหลังการตัดมดลูกและผู้หญิงส่วนหนึ่งรับรู้ว่ามีมดลูกที่เกี่ยวข้องกับความสุขทางเพศ เมื่อไม่มีมดลูกก็ไม่สามารถให้ความสุขทางเพศที่สมบูรณ์ได้ ที่เป็นผลกระทบต่อบทบาทของการเป็นภรรยาที่สมบูรณ์ ที่ต้องปฏิบัติกับผู้เป็นสามี โดยที่ผู้หญิงรับรู้ว่ามีมดลูกเป็นอวัยวะที่ช่วยให้ผู้ชายถึงจุดสุดยอดได้ดี ถ้าผู้หญิงไม่มีมดลูกผู้ชายจะไม่ถึงจุดสุดยอดและไม่มีความสุข ข้อค้นพบส่วนนี้สอดคล้องกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ หน้าที่ของมดลูกเมื่อมีเพศสัมพันธ์นั้นมดลูกจะมีการตอบสนองเมื่อถึงจุดสุดยอด (Guyton & Hall, 2006; Mokate et al., 2006) เมื่อมดลูกถูกตัดออก ช่องคลอดถูกตัดออกบางส่วน ทำให้ช่องคลอดสั้น น้ำหล่อลื่นน้อยลง (Guthrie et al., 2007) จึงมีความยากลำบากมากขึ้นในการมีเพศสัมพันธ์

แต่ในหลายการศึกษาพบว่า การตัดมดลูกออกกลับไม่เกี่ยวข้องกับความสุขทางเพศ การไม่มีมดลูกกลับทำให้ผู้หญิงไม่กังวลเรื่องการตั้งครรภ์ และไม่มี ความเจ็บปวดจากพยาธิสภาพ เมื่อผู้หญิงไม่มีความกังวลจึงทำให้การตัดมดลูกออกในผู้หญิงบางคนกับทำให้ความสุขทางเพศเพิ่มมากขึ้นด้วย (Farrell & Kieser, 2000; Kuppermann et al., 2004) แต่ปรากฏการณ์นี้พบเพียงรายเดียวในการศึกษาครั้งนี้ที่กล่าวถึงความสุขทางเพศดีขึ้น ในขณะที่ความต้องการทางเพศกับน้อยลง อาจ

เนื่องจากลักษณะสังคมไทยที่หล่อหลอมผู้หญิงในความเป็นบทบาทของภรรยาที่ดี เป็นผู้ตอบสนองทางเพศ และความเป็นผู้หญิงที่ดีต้องไม่พูดเรื่องเพศ เรื่องเพศเป็นเรื่องที่ไม่ควรเปิดเผย (Esterik, 2000; สุชาดา ทวีสิทธิ์, 2547) โดยเฉพาะความรู้สึก ความต้องการที่ทำให้ผู้หญิงมีความสุขจากการปฏิบัติทางเพศของผู้ชาย ผู้หญิงต้องปกปิดไว้เพื่อความเป็นผู้หญิงที่ดี ที่สังคมยอมรับ ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาหลายคนดำเนินชีวิตทางเพศหลังการตัดมดลูกในโลกส่วนตัวที่อยากจะเปิดเผยให้คนเข้าใจได้

นอกจากนี้ผู้หญิงยังให้ความหมายของมดลูก คือความสุขทางสังคม การมีมดลูกทำให้ผู้หญิงได้รับการยอมรับจากสังคมเป็นผู้หญิงที่สมบูรณ์สามารถดำรงบทบาทความเป็นหญิงได้สมบูรณ์ และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขไม่แปลกแยก ผู้หญิงเมื่อสุขภาพ สุขใจ สุขทางสังคมแล้ว สิ่งสุดท้าย คือความสุขทางจิตวิญญาณ ที่มดลูกให้ความสมบูรณ์กับความเป็นหญิง สร้างสรรค์ความดีงามได้ เช่น ตามความเชื่อศาสนาพุทธผู้หญิงสามารถมีลูกชายบวชเรียนจะส่งผลให้ผู้หญิงมีบุญ มีความสุขในชีวิตหลังความตายในภพใหม่ที่ดี เป็นต้น

ผู้หญิงตัดมดลูกที่เข้าร่วมศึกษารับรู้ตรงกันว่า หลังการผ่าตัดตนยังเป็นผู้หญิงอยู่ แต่รู้สึกว่าตนเป็นผู้หญิงที่ไม่สมบูรณ์ การไม่มีมดลูกเท่ากับขาดอวัยวะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบสืบพันธุ์ไปหนึ่งอย่าง ที่เป็นอวัยวะที่แสดงความเป็นหญิง ซึ่งการตัดมดลูกออก ถึงแม้จะไม่ได้ด้วยตาเปล่า แต่ตนก็รับรู้ตลอดเวลา ผู้หญิงบางคนที่มีครอบครัวโดยเฉพาะสามีให้ความเข้าใจ จะสามารถดำรงชีวิตและมีความสุขกับครอบครัวได้ ในขณะที่ผู้หญิงบางคนรับรู้ว่าการไม่มีมดลูกมีผลต่อตนเองและครอบครัว ทั้งการไม่สามารถสร้างทายาทสืบสายโลหิตและส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ชายหญิงเปลี่ยนแปลง โดยมดลูกมีความเชื่อมโยงกับบทบาทหน้าที่ของความเป็นหญิง ผู้หญิงที่ไม่มีมดลูกทำให้พร่องในบทบาทของความเป็นภรรยาที่ไม่สามารถให้ความสุขกับสามีได้ ขาดคุณสมบัติในบทบาทของความเป็นแม่ จึงทำให้ผู้หญิงที่ตัดมดลูกรู้สึกเหมือนตนเป็นผู้หญิงไม่สมบูรณ์ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Elson (2004) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงระบบสืบพันธุ์ของผู้หญิงมีผลให้การควบคุมการมีเพศสัมพันธ์และอารมณ์มีการเปลี่ยนแปลงด้วย และเมื่อผสมผสานกับการพร่องของฮอร์โมนเพศที่เกิดจากการผ่าตัดมดลูกและ/หรือรังไข่ ส่งผลกระทบต่อความรู้สึก พฤติกรรม และสุขภาพของผู้หญิงที่ตัดมดลูกแตกต่างกัน ผู้หญิงที่เข้าร่วมศึกษาจึงเชื่อว่าสิ่งที่ตนเปลี่ยนแปลงมาจากการไม่มีมดลูก และนอกจากนี้ผลของความเชื่อของคนในชุมชน สังคมเพื่อนบ้านส่งผลกระทบต่อความรู้สึก และการดำเนินชีวิตกับผู้หญิงเหล่านี้ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้หญิง ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ

ผู้หญิงรับรู้ถึงมดลูกที่เป็นทั้งอำนาจ สุข และความสุขสมบูรณ์ในความเป็นผู้หญิง แต่ก็เป็นภาระให้กับผู้หญิงด้วยทั้งความไม่สะดวกสบายกับการมีประจำเดือน การรับภาระการคุมกำเนิด เมื่อไม่มีมดลูกทั้งหมดภาระ คลายความกังวลที่จะตั้งครรภ์ มดลูกจึงเสมือนเป็นทั้งหมด

ในความเป็นผู้หญิง มดลูกจึงมีความหมายและมีความสำคัญกับผู้หญิงแต่ละคนแตกต่างกันไป ตามการรับรู้ของผู้หญิงแต่ละคน ผู้หญิงที่ต้องการมีบุตรจะให้ความหมายและให้ความสำคัญกับมดลูกมากกว่าผู้หญิงที่มีบุตรเพียงพอแล้ว ผู้หญิงที่แต่งงานมีคู่ชีวิตจะให้คุณค่าของมดลูกมากกว่าคนที่ เป็นโสดหรืออยู่คนเดียวไม่มีคู่ โดยเฉพาะในผู้หญิงโสดที่อายุมาก แต่กลับมีความหมายมากกับผู้หญิงโสดที่อายุน้อยและยังต้องการแต่งงาน เป็นต้น ดังนั้นการมีหรือไม่มีมดลูกจึงมีความหมายกับผู้หญิงแตกต่างกันไปแต่ละคนและขึ้นอยู่กับ การรับรู้ต่อมดลูก ความเชื่อ ค่านิยม สังคม วัฒนธรรม และเพศภาวะของแต่ละคน ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อผลที่ตามมาหลังการตัดมดลูกออกซึ่งผลของการตัดมดลูกที่ผู้หญิงต้องเผชิญ เกิดขึ้นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และส่งผลต่อวิถีชีวิตของผู้หญิง ซึ่งจะได้กล่าวในบทต่อไป